

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

СЕРІЯ
«ВЧЕНІ ПРИКАРПАТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

МИКОЛА ПЕТРОВИЧ ЛЕСЮК
бібліографічний покажчик
(до 70-річчя від дня народження)

Івано-Франківськ
2010

УДК 016
ББК 91.1
Л51

Серія
«Вчені Прикарпатського національного університету»

*Серія друкується за ухвалою
Вченої ради Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

Науковий редактор серії *О. Б. Гуцуляк*

Відповідальний редактор

та автор передмови: директор Наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат філологічних наук, доцент *М. В. Бігусяк*

Упорядник: завідувач науково-методичного відділу Наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника *І. М. Арабчук*

Л51 **Лесюк Микола Петрович** : бібліографічний покажчик (до 70-річчя від дня народження) / [упоряд. І. М. Арабчук ; відп. ред. та автор передм. М. В. Бігусяк]. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 72 с. – (Серія «Вчені Прикарпатського національного університету»).

У бібліографічний покажчик увійшли наукові студії, навчальні праці та рецензії на книги кандидата філологічних наук, професора, завідувача кафедри слов'янських мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Миколи Петровича Лесюка. Назви праць та їх бібліографічний опис подаються мовою публікацій матеріалу.

УДК 016
ББК 91.1

ЗМІСТ

Штрихи до портрета: Науковця, Педагога, Українця	6
Монографії, посібники, методичні рекомендації	11
Наукові публікації	13
Газетні публікації	27
Рецензії	32
Наукове та літературне редагування	34
Наукове керівництво дисертаційними дослідженнями	38
Відгуки на кандидатські дисертації	39
Відгуки на автореферати докторських та кандидатських дисертацій ...	40
Бібліографічні матеріали (публікації про вченого)	44
Вибрані публікації про творчість Миколи Лесюка (рецензії, інтерв'ю).....	47

Микола Петрович Лесюк.
Штрихи до портрета: Науковця, Педагога, Українця.

Болю мого не вгамовано
хмелем, любов'ю, часом.
Знову над рідною мовою
Думаю довго й часто
П. Скунець «Біль».

Ці слова, на нашу думку, можуть служити життєвим кредо відомого українського мовознавця, палкого просвітянина і громадського діяча – Миколи Петровича Лесюка. Доля цієї людини є типовою для значної частини галицької патріотично налаштованої інтелігенції другої половини ХХ й початку ХХІ століть, і в той же час є досить своєрідною, а у багатьох аспектах – неповторною.

Микола Лесюк, син Петра і Варвари, народився у селі Ковалівці Коломийського району Івано-Франківської області 25 лютого 1940 року в багатодітній шахтарській родині. Після закінчення сьомого класу Ковалівської СШ у 1954 році поступив на навчання до Калуського ремісничого училища №4, опісля працював на шахтах Донбасу, Заполяр'я, а також на шахтах у рідному селі, які належали до Коломийського шахтоуправління. Працював на різних ділянках – слюсарем, вибійником, машиністом електровоза.

У 1961 році вступив на навчання до Івано-Франківського педагогічного інституту імені В. Стефаника, здобув спеціальність учителя української мови, літератури та співів. Від 1967 року за сумісництвом, а від серпня 1975 року – на штатній посаді працював на кафедрі української мови цього інституту: асистентом, старшим викладачем, доцентом, завідувачем кафедри.

Микола Петрович Лесюк – це частина історії філологічного факультету та Інституту філології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Упродовж восьми років він працював заступником декана, майже 18 років – деканом філологічного факультету (останні два роки – директором Інституту філології). У серпні 1996 року обраний на посаду професора, завідувача кафедри слов'янських мов. На цій посаді працює до цього часу.

З ініціативи М.П. Лесюка в 1993 році в університеті було відкрито нову філологічну спеціальність – «Польська мова і література». Кафедра слов'янських мов під керівництвом М.П. Лесюка встановила творчі, наукові та ділові зв'язки з багатьма навчальними закладами Польщі – Варшавським, Ягеллонським, Гданським, Жешівським, Люблінським, Вармінсько-Мазурським (Ольштин) університетами, а також з Варшавським університетом імені кардинала С. Вишинського, з університетами у Гожові Великопольському та Ополю. Крім того, кафедра має угоду про співпрацю з Вейгеровським об'єднанням кашубів, з ліцеєм у м. Глубчиці біля Ополя. Студенти-полоністи мають можливість щорічно проходити мовну практику у перелічених навчальних закладах. В ос-

танній час завдяки особистим зв'язкам завідувача кафедри також укладено угоду про співпрацю з Інститутом слов'янознавства Російської академії наук.

Ставши у 80-х роках на дорогу Науки, М.П. Лесюк високо несе звання вченого, Науковця вищої школи, вдумливого дослідника, який активно утверджує українську науку. Особливістю його наукового почерку є завжди надійна аргументованість мовними фактами запропонованих висновків. У до-робку вченого сьогодні понад 260 наукових і публіцистичних праць.

Уже в кандидатській дисертації «Словотвірні гнізда коренів на позначення руху в сучасній українській мові», яку захистив у квітні 1982 року, молодому вченому на основі обширного і скрупульозно опрацьованого матеріалу вдалося розвинути ряд теоретичних думок професора І. Ковалика на словотвір як окрему підсистему мови і розділ її теоретичної граматики. У 1993 р. у видавництві «Вища школа» М. Лесюк видає спільно з Я. Вакалюк посібник для студентів вишів «Українська мова. Збірник диктантів і вправ». Це був один із перших справді українських підручників того часу, підручник нового покоління. Більшість текстів взяті із тих джерел, де по-справедливому показана українська історія, де утверджується дух українськості, народні переживання, велич і стилістичне багатство рідної мови. На початку 90-их років було нелегко пробити видавництво книжки з такими текстами, бо всі рецензенти в один голос заявляли, що посібник «заідеологізований», що, мовляв, треба вибирати невинні тексти, про природу і т. под. І все ж книжка була видана і її прихильно зустріли викладачі та вчителі-філологи.

У 2004 році виходить четверте видання методичних рекомендацій «Українська мова. На допомогу вступникам», які є затребуваними і сьогодні. Цей рік ознаменований у житті вченого виходом у світ «багатоаспектної» книги «Доля моєї мови», в яку увійшли науково-популярні розвідки, злободенні статті про нелегку долю української мови, яка стала у рідній державі трагічно-загрозовою. Автор показує залежність стану національної мови від політичного поневолення народу, розкриває антинаукову сутність теорії «праруської єдності», легенди про «колиску трьох братніх народів». Вчений широко і послідовно висвітлює історію виникнення й формування української мови, спираючись на праці авторитетних дослідників, приходять до висновку, «...що, як і інші слов'янські мови, вона бере свій початок безпосередньо з праслов'янської мови, що підтверджують численні мовні факти»¹. У значній частині статей аналізується використання мовлення в ЗМІ та в побуті, сучасна мовна ситуація в Україні, проблеми лихослів'я та ненормативної лексики. Дослідження М.П. Лесюка показують, що мовні проблеми тісно переплітаються із політичними, і наша держава повинна вести таку національну політику, яка б повністю задовольняла інтереси власного народу, тобто титульної нації, іншого не дано. Людина високої культури і дивовижної працелюбності, він гостро переживає байдуже ставлення можновладців у вже нібито незалежній державі до своєї мови й культури. Одночасно автор добре усвідомлює те, що не тільки «верхи»

¹ Лесюк М. Доля моєї мови: науково-популярне видання / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – С.31.

можуть впливати на вирішення окреслених проблем, він закликає кожного з нас до щоденної мозольної праці на ниві формування модерної української нації та утвердження всіх складових національної ідентичності. Як відзначає професор Любомир Сенік: «Мислячий читач сприйме книжку Миколи Лесюка як тлумачник і порадник у цьому складному, суперечливому світі»². Ця книга зразу одержала широкий розголос у наукових та педагогічних колах. На неї вийшло декілька схвальних рецензій, дві з них публікуємо у цьому виданні. За цю працю автор удостоєний премії Івана Франка, встановленої мерією міста Івано-Франківська.

У цьому ж році професор М. Лесюк здійснив переклад з польської мови на українську монографії професора Варшавського університету Стефана Козака «Ukraińscy spiskowcy i mesjaniści. Bractwo Cyryla i Metodego» під українською назвою «Українська змова і месіанізм. Кирило-Мефодіївське братство». У наступному році видає підручник – самовчитель української мови для поляків «Chcę nauczyć się ukraińskiego», який має великий попит у Польщі. «Авторові вдалося, – зазначає професор Мар'ян Скаб, – тлумачити явища української мови безвідносно (чи, точніше, майже безвідносно) до відповідних явищ польської мови. Такий підхід, на нашу думку, забезпечить ефективну роботу з посібником не лише читачів з певною гуманітарною підготовкою (славістів, полоністів), але й усіх охочих пізнати українську мову»³.

Глибока любов дослідника до слова, до материнської мови, мабуть, підштовхнула його до думки збирати мовний матеріал рідної говірки. Він уважно вслуховується, занотовує все, що можна почути в говірці, що є виявом мовотворчості носіїв говірки. Така багаторічна систематична робота спричинилася до видання у 2008 році монографії «Мовний світ сучасного галицького села» (Ковалівка Коломийського району)», в якій на обширному матеріалі показано величну багатомірність діалектного слова, гармонію самих діалектів (гуцульського і покутського), а також ті діалектні свідчення, які ще не сповна використано для розвою науки і культури. Високий науковий стиль викладу матеріалу добре поєднується з простотою і доступністю.

Микола Лесюк – співавтор колективних монографій «Василь Стефаник – художник слова» (1996), «Євген Желехівський у національно-культурному відродженні України» (1999), «Мій рідний край Прикарпаття» (2000), «Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект» (2006). Низка статей М.П. Лесюка опублікована у зарубіжних виданнях (Польща, Чехія, Білорусія, Росія). Тепер працює над дослідженням історії становлення української літературної мови в Галичині, над мовними особливостями українського пісенного фольклору.

М.П. Лесюка як мовознавця цікавлять різноманітні питання життя і функціонування української мови. Це і словотвір, і граматики, історія розвитку і становлення української літературної мови, і мова письменників (Т. Шевченка,

² Сенік Л. Останній форпост нації / Любомир Сенік. // Вісник Прикарпатського університету. Філологія (літературознавство). – Вип. XIII–XIV. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 271.

³ Скаб М. *Język ten wart jest tego, żeby się jego nauczyć...* / Мар'ян Скаб // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277. – С. 510.

І. Франка, В. Стефаніка, М. Коцюбинського, Марка Черемшини, О. Кобилянської, Лесі Українки, Ю. Федьковича, Б. Лепкого). Під його керівництвом фактично була завершена праця над укладанням «Словника мови художніх творів Василя Стефаніка», яку розпочав свого часу професор І.І. Ковалик, але, на жаль, «Словник» до цього часу не вийшов у світ.

Професор М.П. Лесюк – активний учасник різноманітних наукових форумів в Україні та за її рубежами. Брав участь у світовому Конгресі діалектологів у місті Люблін (Польща, 2000 р.), у кількох Конгресах МАУ (Львів, Одеса, Чернівці, Київ), у Міжнародних наукових конференціях (Варшава, Краків, Люблін, Б'ялисток, Кошалін, Гожів Великопольський, Казімеж Дольний (Польща), Гомель (Білорусь), Оломоуц (Чехія)) тощо, у різних університетах України.

Про М.П. Лесюка як науковця, викладача, громадського діяча неодноразово писала обласна преса, виділяла свої площі для публікацій і писала про нього газета «Літературна Україна». Цілий друкований аркуш відвела для інтерв'ю з М. Лесюком Всеамериканська україномовна газета «Віче» з міста Чикаго (США) від 7 квітня 2006 р., інтерв'ю з ним публікували або писали про нього польські газети «Dziennik bałtycki», «Nasze miasto», «Kurier Wejherowski» (м. Вейгеро), бюлетень «Wspólnota polska», часопис Варшавського університету «Uniwersytet Warszawski», чеський часопис Žurnál (м. Оломоуц) тощо. Неодноразово Микола Лесюк виступав на обласному радіо, на телебаченні «Галичина», на радіо «Вежа». На його праці є чимало посилань українських мовознавців.

Наукова і викладацька діяльність – це два рівнозначні вектори Миколи Петровича Лесюка, в яких йому вдається успішно реалізовуватись, бо він – педагог і філолог – науковець за покликанням. Всіх, хто побував на його лекціях чи практичних заняттях, зразу ж вражає глибоке знання предмета та висока майстерність викладу матеріалу, відчуття розкоші від спілкування з ним. Він кожному студентку чи студента Інституту філології величає по імені, і часто студенти жартують, що тільки Микола Петрович знає, скільки на кожному курсі є Анничок, Наталочок, Іванок...

Досконале знання української мови та її історії, регіональних різновидів мови, ґрунтовна обізнаність із пам'ятками й науковою мовознавчою літературою помножені на педагогічний талант, певною мірою вирізняють професора Миколу Лесюка як працівника вищої школи. Під його науковим керівництвом студенти-філологи неодноразово здобували призові місця на конкурсах наукових робіт, виступали на міжнародних наукових конференціях (Б'ялисток, Кошалін), публікували свої праці в престижних наукових джерелах, збірниках студентських наукових праць. Він керує бакалаврськими, дипломними, магістерськими роботами студентів.

Досягнення вченого чогось варті лише тоді, коли мають продовження і довершення у напрацюваннях інших. Професор М.П. Лесюк це добре усвідомлює і завжди щиро радіє з успіхів своїх молодших колег, друзів і всіляко намагається допомогти тим, хто також став на дорогу Науки. Під його керів-

ництвом захищені дві кандидатські дисертації, одна рекомендована до захисту і ще одна буде захищена у вересні-жовтні цього року.

Як громадянин М.П. Лесюк належить до тих людей, хто спонукуваний власним сумлінням, безкорисливо, негаласливо й неустанно намагається утверджувати Україну в Україні.

Він був активним організатором обласного Товариства української мови імені Тараса Шевченка (нині «Просвіта»). Від 15 квітня 1989 р. і до грудня 2009 р. – заступник голови обласного правління Товариства. На початку 90-х рр. часто виступав з лекціями серед населення про політичну ситуацію, нелегку долю української мови і необхідність утвердження її в усіх сферах суспільного життя. За наукову та культурно-громадську діяльність, утвердження престижу української мови у березні 1996 р. став лауреатом премії Марійки Підгірянки (від Товариства української мови ім. Тараса Шевченка «Просвіта»).

Двічі обирався депутатом обласної ради першого і третього демократичних скликань, обидва рази був головою комісії з питань освіти, науки, культури, членом Президії обласної ради. М.П. Лесюк завжди і всюди займав активну життєву позицію, був учасником і делегатом Установчої конференції Товариства української мови ім. Тараса Шевченка в Києві 11 лютого 1989 року, упродовж кількох років був членом проводу Івано-Франківської Крайової організації Народного руху України, брав участь в організації та проведенні виборів до Верховної Ради на виборчих дільницях області, у помаранчевій революції в Києві та в Івано-Франківську.

У 2000 році Миколі Лесюку присвоєно звання Заслуженого працівника освіти України, до 130 річчя «Просвіти» був нагороджений медаллю «Будівничий України», з нагоди 140-річчя «Просвіти» – за вагомий внесок у справу українського відродження, багаторічну сумлінну працю йому оголошена Подяка Прем'єр-міністра України; він відзначений також почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, облдержадміністрації та обласної ради, Івано-Франківської єпархії УГКЦ, інших організацій.

Закорінений чуттям і помислами у рідну землю, свій ювілей професор Микола Лесюк зустрічає у розквіті життєвих і творчих сил, а тому бажаємо йому Божого благословення на здійснення всіх задумів, невтомної наснаги в осягненні глибин українського слова.

Михайло Бігусяк
кандидат філологічних наук

Монографії, посібники, методичні рекомендації

1. Євген Желехівський у національно-культурному відродженні України : монографія / В. Грещук, М. Лесюк, Л. Невідомська та ін. – Івано-Франківськ : Плай, 1999. – 150 с.
2. **Лесюк М.П.** Взаємодія діалектно-територіального та літературного мовлення // Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект : монографія / В.В. Грещук, В.І. Кононенко, М.П. Лесюк та інші. – К. ; Івано-Франківськ, 2006. – С. 79–96.
3. **Лесюк М.П.** Дієслово у семантико-граматичній архітектоніці / М.П. Лесюк, З.О. Каспришин // Василь Стефаник – художник слова : монографія / В.В. Грещук, В.І. Кононенко, М.П. Лесюк, С.І. Хороб та інші. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – С. 126–144.
4. **Лесюк М.** Доля моєї мови: науково-популярне видання / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 288 с.

Рец.: Сенік Л. Останній форпост нації / Любомир Сенік // Вісник Прикарпатського університету. Філологія (літературознавство). – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. XIII–XIV. – С. 269–271; Бодак В. За велінням серця українця / Володимир Бодак // Нова Зоря. – 2004. – 6 квітня; Баран Є. «В Україні – українська мова – і баста!» / Євген Баран // Західний кур'єр. – 2004. – 15 квітня; Пелехатий І. «Шануймо наше диво калинове» / Ігор Пелехатий // Нова Зоря. – 2004. – 21 травня; Мороз В. Поневіряння слова / Василь Мороз // Галичина. – 2004. – 27 листопада; Боднар М. Не для слави – для людей / Михайлина Боднар // Галицька просвіта. – 2005. – 7 квітня; Бодак В. Державній мові – державний захист / Володимир Бодак // Нова Зоря. – 2005. – 27 квітня; Гросевич Т. Доля нашої мови в наших руках / Тарас Гросевич // Перевал. – 2005. – Ч. 2. – С.136–137. Пена Л. Як не можна спинити стихії Дніпра-Славутича, ... так не спинити гордого поступу нашої мови / Любов Пена // Наукові записки Кіровоградського держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Винниченка: Серія Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : Вид-во КДПУ, 2009. – Вип. 86. – С.356–360.

Інтерв'ю: Березень 2004 року – півгодинна передача на радіо «Дзвони» (інтерв'ю з автором); Січень 2005 року – півгодинна передача на Івано-Франківському обласному радіо; Квітень 2005 року – інтерв'ю на українському радіо в програмі «Воскресіння»; Червень та 5 жовтня 2006 року – інтерв'ю на обласному радіо про книгу «Доля моєї мови» та про стан української мови в сучасному українському суспільстві.

5. **Лесюк М.П.** Мовна стихія сучасного галицького села / М.П. Лесюк // Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект : монографія / В.В. Грещук, В.І. Кононенко, М.П. Лесюк та інші. – К. ; Івано-Франківськ, 2006. – С. 115–183.
6. **Лесюк М.** Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району) : монографія / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. – 328 с.

Рец.: Василевич Г. Визначна діалектологічна праця / Гафія Василевич // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – Івано-Франківськ, 2009. – С. 282–286; Баран Є. Ковалівський апологет / Євген Баран // Галичина. – 2010. –

- 11 лютого; Узенева Е. Народная речь в сельском украинском дискурсе / Елена Узенева // Карпато-балканский диалектный ландшафт. – М. : Институт славяноведения РАН, 2010. – Вып. 2. – (у друці).
7. **Лесюк М.П.** Методичні рекомендації з української мови вступникам до вузів / М.П. Лесюк. – Івано-Франківськ, 1983. – 24 с.
 8. **Лесюк М.П.** Словник русизмів у сучасній українській мові (неунормована лексика) / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ, 1993. – 24 с.
 9. **Лесюк М.П.** Українська мова : методичні рекомендації вступникам до вузів / М.П. Лесюк. – Івано-Франківськ, 1990. – 39 с.
 10. **Лесюк М.П.** Українська мова. Збірник диктантів і вправ : посібник для студентів вищих навчальних закладів // Я.Ю. Вакалюк, М.П. Лесюк. – К. : Вища школа, 1993. – 270 с.
 11. **Лесюк М.П.** Українська мова : методичні рекомендації вступникам до вузів. – 3-є вид., перероб. і доп. / М.П. Лесюк. – Івано-Франківськ, 1993. – 57 с.
 12. **Лесюк М.** Українська мова. На допомогу вступникам / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ, 2001. – 62 с.
 13. **Лесюк М.** Українська мова. На допомогу вступникам / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 80 с.
 14. Мій рідний край – Прикарпаття / Грещук В., Кононенко В., Лесюк М. та ін. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – 376 с.
 15. **Kozak Stefan.** Ukraińscy spiskowcy i mesjaniści. Bractwo Cyryla i Metodego : monografia. – Warszawa, 1999 ; Козак С. Українська змова і месіанізм. Кирило-Мефодіївське Братство : монографія / Степан Козак ; [пер. з пол. та наук. ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ : Плай, 2004. – 254 с.
 16. **Łesiuk M.** Chce nauczyć się ukraińskiego : podręcznik dla chcących nauczyć się języka ukraińskiego w Polsce / Mykoła Łesiuk. – Iwano-Frankiwnsk : Płaj, 2005. – 148 s.
- Рец.:** Скаб М. Język ten wart jest tego, żeby się jego nauczyć... / Мар'ян Скаб // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277. – С. 510–511.

Наукові публікації

1980

17. *Лесюк М.П.* Семантико-дериваційна структура словотвірного гнізда з коренем *-ход-* у сучасній українській мові / М.П. Лесюк // Українське мовознавство : республік. міжвідомчий наук. зб. – К. : Вид-во при Київському університеті ім. Тараса Шевченка видавничого об'єднання «Вища школа». – 1980. – Вип. 8. – С. 54–61.
18. *Лесюк М.П.* Словотвірна структура українських термінів з коренями на позначення руху / М.П. Лесюк // Науково-технічний прогрес і проблеми термінології : тези доповідей республік. наук. конф. (Львів, травень 1980 р.). – К. : Наукова думка, 1980. – С. 123.
19. *Лесюк М.П.* Словотвірне гніздо з коренем *-вед-* у сучасній українській мові / М.П. Лесюк // Мовознавство. – 1980. – № 4. – С. 76–82.

1982

20. *Лесюк Н.П.* Словообразовательные гнезда корней со значением движения в современном украинском языке : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / Н.П. Лесюк. – К., 1982. – 24 с.

1983

21. *Лесюк М.П.* Лексико-семантичні особливості мови творів Марка Вовчка / М.П. Лесюк // Тези доповідей і повідомлень Республіканської наукової конференції, присвяченої 150-річчю з дня народження Марка Вовчка, 19–21 грудня 1983 року. – Вінниця, 1983. – С. 117–119.
22. *Лесюк М.П.* Семантико-дериваційні зв'язки у словотвірному гнізді з коренем *-біг-* у сучасній українській мові / М.П. Лесюк // Словотвірна семантика східнослов'янських мов. – К. : Наукова думка, 1983. – С. 182–194.

1984

23. *Лесюк М.* Звертання в листах Юрія Федьковича / Микола Лесюк // Тези доповідей Республіканської наукової конференції, присвяченої 150-річчю з дня народження видатного письменника-демократа і громадського діяча Ю. Федьковича, 18–20 жовтня 1984 року. – Чернівці, 1984. – С. 212–213.

1985

24. *Лесюк М.* Пейоративна лексика в п'єсах І. Карпенка-Карого / Микола Лесюк // І. Карпенко-Карий – видатний драматург, актор, громадський діяч : тези

наук. конф., присвяченої 140-річчю від дня народження письменника, 19–20 вересня 1985 року. – Кіровоград, 1985. – С. 123–124.

25. *Лесюк М.* Про формування семантики слова / Микола Лесюк // Творча спадщина О.О.Потебні й сучасні філологічні науки. До 150-річчя з дня народження О.О.Потебні : тези Республік. наук. конф. – Харків, 1985. – С. 67–68.
26. *Лесюк М.* Семантико-дериваційна характеристика словотвірного гнізда з коренем *-іх-* у сучасній українській мові / Микола Лесюк // Дослідження з словотвору та лексикології. – К. : Вища школа, 1985. – С. 72–78.

1986

27. *Лесюк М.* Звертання в листах Лесі Українки / Микола Лесюк // Співець мужності і краси : тези доповідей науково-практичного семінару, присвяченого 115-річчю з дня народження Лесі Українки, 21–22 березня 1986 року. – Луцьк, 1986. – С. 96–98.
28. *Лесюк М.* Словник мови поетичних творів І.Я. Франка / Микола Лесюк // Іван Франко – письменник, мислитель, борець за дружбу між народами : тези доповідей обласної наук. конф., присвяченої 130-річчю від дня народження Великого Каменяря. – Івано-Франківськ, 1986. – С. 94–96.

1987

29. *Лесюк М.* Вступні экзамени: проблеми і роздуми / Микола Лесюк // Українська мова і література в школі. – 1987. – № 7. – С. 66–72.
30. *Лесюк М.* Дослідження Івано-Франківських мовознавців / Микола Лесюк // Тези обласної науково-практичної конференції, присвяченої 325-річчю заснування міста Івано-Франківська. – Івано-Франківськ, 1987. – С. 97–99.
31. *Лесюк М.* Транспозиція, мутація та модифікація значення твірного слова / Микола Лесюк // Мовознавство. – 1987. – № 3. – С. 34–39.
32. *Лесюк М.* Формування семантики віддієслівних іменників / Микола Лесюк // Українське мовознавство : республік. міжвідомчий наук. зб. – К. : Вища школа, 1987. – Вип. 14. – С. 74–80.
33. *Лесюк Н.П.* Пути формирования семантики полисемичных существительных в украинском и русском языках / Н.П. Лесюк // Семантика языка и текста. К проблеме изучения русского языка в союзных республиках : Вторые Кировоградские семантические чтения : тезисы Межвуз. науч. конф., 28–30 октября 1987 года. – Кировоград, 1987. – С. 94–95.

1988

34. *Лесюк М.* Діалектизми в історичній повісті Г.Хоткевича «Довбуш» як засіб створення гуцульського колориту / Микола Лесюк // Тези доповідей обласної науково-теоретичної конференції, присвяченої 250-річчю від початку

- антифеодального руху селян-опришків під проводом Олекси Довбуша. – Івано-Франківськ, 1988. – С. 65–67.
35. *Лесюк М.* Негативно забарвлена лексика в творах І. Нечуя-Левицького / Микола Лесюк // Творча індивідуальність І.С. Нечуя-Левицького і літературний процес: зб. тез і повідомлень республік. наук. конф., присвяченої 150-річчю з дня народження письменника. – Черкаси, 1988. – С. 127–129.
36. *Лесюк М.* Чи буде Словник мови поетичних творів І.Я. Франка? / Микола Лесюк // Жовтень. – 1988. – № 11. – С. 124–125.
37. *Лесюк Н.П.* Изучение глаголов настоящего времени в условиях билингвизма / Н.П. Лесюк // Двухязычие в советском обществе (двухязычие и многоязычие как характерная особенность общественно-политической и культурной жизни советского общества) : тезисы республік. науч. конф., 11–13 мая 1988 года. – Винница, 1988. – С. 349–351.

1989

38. *Лесюк М.* Вивчення діалектної лексики Прикарпаття / Микола Лесюк // 50 років возз'єднання Західної України з Радянською Україною в складі Союзу РСР : тези обласної історико-краєзнавчої наук. конф. – Івано-Франківськ, 1989. – С. 84–85.
39. *Лесюк М.* Історія форм минулого часу сучасних польської та української мов / Микола Лесюк // Українське мовознавство : республік. міжвідомчий наук. зб. – К. : Вид-во при Київському університеті ім. Тараса Шевченка видавничого об'єднання «Вища школа», 1989. – С. 105–113.
40. *Лесюк М.* Новий Словник мови Т.Г. Шевченка / Микола Лесюк // Тези доповідей обласної науково-практичної конференції, присвяченої 175-річчю від дня народження Великого Кобзаря. – Івано-Франківськ, 1989. – С. 70–72.
41. *Лесюк М.* Роль М.М. Коцюбинського в розвитку української літературної мови / Микола Лесюк // Тези наукової конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження М.М. Коцюбинського. – Івано-Франківськ, 1989. – С. 77–79.
42. *Лесюк М.* Роль Т.Г. Шевченка у формуванні української літературної мови / Микола Лесюк // Науково-теоретична обласна конференція, присвячена 175-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка : тези. – Івано-Франківськ, 1989. – С. 3–4.
43. *Лесюк М.П.* Яків Головацький у вузівському курсі української літературної мови / М.П. Лесюк, Я.Ю. Вакалюк // Республіканська науково-практична конференція «Яків Головацький і рух за національне відродження та культурне єднання слов'янських народів». – Тернопіль, 1989. – С. 86–88.

1990

44. *Лесюк М.* Залишки колишнього перфекта в українських коломийках / Микола Лесюк // Проблеми української діалектології на сучасному етапі. До 150-річчя від дня народження К.М. Михальчука : XVI республіканська

- діалектологічна нарада : тези доповідей і повідомлень. – Житомир, 1990. – С. 83–84.
45. *Лесюк М.* Не лукавити перед народом (про висловлювання патріарха Філарета про українську мову та мову православних богослужінь) / Микола Лесюк // Дзвін. – 1990. – № 4. – С. 156.
46. *Лесюк М.* Релікти колишнього перфекта в творах В. Стефаника / Микола Лесюк // Стефаниківські читання. – Івано-Франківськ, 1990. – Вип. № 1. – С. 147–152.
47. *Лесюк М.* Семантичні можливості дієслівних часових форм / Микола Лесюк // Матеріали Міжвузівської наукової конференції «Семантика мови і тексту», 23–25 жовтня 1990 року. – Івано-Франківськ, 1990. – С. 125–127.
48. *Лесюк М.* Становлення староукраїнської літературної мови в XVI–XVII ст. / Микола Лесюк // Мова і культура нації : тези доповідей регіон. науково-практичної конф. – Львів, 1990. – С. 14–16.

1991

49. *Лесюк М.П.* Використання наукової спадщини М. Грушевського у вузівському курсі історії української літературної мови / М.П. Лесюк, Я.Ю. Вакалюк // Тези доповідей та повідомлень науково-практичної конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження академіка Михайла Грушевського. – Івано-Франківськ, 1991. – С. 79–80.
50. *Лесюк М.* Іван Франко й українська літературна мова / Микола Лесюк // Науково-теоретична регіональна міжвузівська конференція, присвячена 135-річчю з дня народження І. Франка : тези. – Івано-Франківськ, 1991. – С. 23.
51. *Лесюк М.П.* Іван Франко у вузівському курсі історії української літературної мови / М.П. Лесюк, Я.Ю. Вакалюк / Іван Франко і національне відродження : тези Республік. наук. конф. (Криворівня, 23–24 вересня 1991 р.). – Львів, 1991. – С. 155–157.
52. *Лесюк М.* Словотвірне гніздо як об'єкт дослідження словотвору / Микола Лесюк // Методичні читання «Словотвірна та семантична структура української лексики», присвячені пам'яті засновника дериватологічної школи на Україні проф. Івана Ковалика : тези доповідей, 15–17 травня 1991 року. – Львів, 1991. – С. 63–64.
53. *Лесюк М.* У творчій лабораторії В. Стефаника / Микола Лесюк // Василь Стефаник і українська культура : тези. – Івано-Франківськ, 1991. – Ч. II. – С. 79–81.

1992

54. *Лесюк М.* Архаїзми в наукових дослідженнях Богдана Лепкого / Микола Лесюк // Богдан Лепкий – письменник, учений, митець : матеріали наук. конф., присвяченої 120-річчю від дня народження Богдана Лепкого. – Івано-Франківськ, 1992. – С. 131–135.

55. *Лесюк М.* Діячі «Просвіти» і їх роль у нормалізації української мови / Микола Лесюк // «Просвіта» в історії і культурі українського народу. – Івано-Франківськ, 1992. – С. 42–52.
56. *Лесюк М.* Словник російських варваризмів у сучасній українській мові / Микола Лесюк // Дзвін. – 1992. – № 11–12. – С. 145–152.

1993

57. *Лесюк М.* Академік С. Смаль-Стоцький і просвіта народу / Микола Лесюк // «Просвіта»: історія, постаті, чин : матеріали наук. конф., присвяченої 125-й річниці заснування «Просвіти». – Івано-Франківськ, 1993. – С. 70–76.
58. *Лесюк М.* Граматичні функції дієслова «бути» в художніх творах І. Франка / Микола Лесюк // Матеріали міжнародної наукової конференції «Семантика мови і тексту», 13–15 жовтня 1993 року. – Івано-Франківськ, 1993. – Ч. III. – С. 74–75.
59. *Лесюк М.П.* Не будьмо байдужими до нашої мови // Я.Ю. Вакалюк, М.П. Лесюк. Українська мова : збірник диктантів і вправ. – К., 1993. – С. 237–238.
60. *Лесюк М.* Павло Житецький про становлення української літературної мови в XVI–XVII ст. / Микола Лесюк // Другий міжнародний конгрес україністів. Доповіді і повідомлення. Мовознавство (Львів 22–28 серпня 1993 р.). – Львів, 1993. – С. 28–33.
61. *Лесюк М.* Проблеми морфології в працях професора І. Ковалика / Микола Лесюк // Актуальні проблеми словотвору української мови : матеріали наукових читань, присвячених пам'яті проф. Івана Ковалика. – Тернопіль, 1993. – С. 70–72.
62. *Лесюк М.* Функції дієслова «бути» в художніх творах Василя Стефаника / Микола Лесюк // Стефаниківські читання. – Івано-Франківськ, 1993. – Вип. 2. – С. 117–120.

1994

63. *Лесюк М.* Гуцульський діалект як складова сучасної української національної мови / Микола Лесюк // Гуцульська школа. – 1994. – № 1. – С. 35–36.
64. *Лесюк М.* До питання про імперфективацію префіксованих дієслів односпрямованого руху / Микола Лесюк // Словотвір як вияв динаміки мови : матеріали наук. конф., присвяченої пам'яті проф. Теодозія Возного: у 2 ч. – Ч. 2. – Львів, 1994. – С. 9–11.
65. *Лесюк М.* Ініціаторові й засновнику часопису «Гуцульська школа» п. Петрові Лосюку (привітання від комісії обласної ради питань освіти, науки і культури з нагоди виходу першого числа журналу) / Микола Лесюк // Гуцульська школа. – 1994. – № 1. – С. 3.
66. *Лесюк М.* Історична зумовленість гуцульських діалектних форм / Микола Лесюк // Гуцульщина: перспективи її соціально-економічного і духовного розвитку в незалежній Україні. – Івано-Франківськ, 1994. – С. 105–108.

67. *Лесюк М.* Семантика префіксованих дієслів у сучасній українській мові / Микола Лесюк // Функціональна лінгвістика : матеріали конференції, (Ялта, 24–28 апреля 1994 г.). – Симферополь, 1994. – Ч. II. – С. 51–54.
68. *Лесюк М.* Словник русизмів у сучасній українській мові / Микола Лесюк // Дивослово. – 1994. – № 5–6. – С. 15–23.
69. *Лесюк М.* Українські елементи в мові творів Григорія Сковороди / Микола Лесюк // Григорій Сковорода і сучасні проблеми відродження України : тези доповідей міжвуз. наук. конф., проведеної до 200-річчя світлої пам'яті Григорія Савича Сковороди, 15 листопада 1994 року. – Івано-Франківськ, 1994. – С. 32–34.

1995

70. *Лесюк М.* Важливий фактор самовизначення народу / Микола Лесюк // Мова державна – мова офіційна : зб. матеріалів наук. конф. – К., 1995. – С. 114–117.
71. *Лесюк М.* Григорій Сковорода і українська живомовна стихія / Микола Лесюк // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ, 1995. – Вип. I. – С. 36–45.
72. *Лесюк М.* Дериваційні моделі віддієслівних іменників у словотвірних гніздах дієслів руху / Микола Лесюк // Актуальні проблеми українського словотвору : матеріали III наукових читань, присвячених пам'яті проф. Івана Ковалика. – Івано-Франківськ, 1995. – С. 91–92.
73. *Лесюк М.* Російськомовне засилля в українській мові / Микола Лесюк // Обрії. – 1995. – № 2. – С. 32–36.
74. *Лесюк М.* Становлення професора Івана Ковалика як ученого-мовознавця / Микола Лесюк // Українська філологія: досягнення, перспективи. – Львів, 1995. – С. 150–156.

1996

75. *Лесюк М.П.* Дієслівно-іменні словосполучення у дослідженнях Є. Тимченка / М.П. Лесюк, Я.Ю. Вакалюк // Українська історична та діалектна лексика : зб. наук. праць. – Львів, 1996. – С. 186–188.
76. *Лесюк М.* Лінгвістичний феномен Андрея Шептицького / Микола Лесюк // Писанка. – 1996. – № 1. – С. 6–7.
77. *Лесюк М.* Семантична характеристика українських дієслів руху / Микола Лесюк // Матеріали V міжнародної наукової конференції «Семантика мови і тексту». – Івано-Франківськ, 1996. – С. 112–113.
78. *Лесюк М.* Теоретичні засади укладання словників мови письменників / Микола Лесюк // Українська історична та діалектна лексика : зб. наук. праць. – Львів, 1996. – С. 189–200.
79. *Лесюк М.* Українська живомовна стихія в творчості Г. Сковороди / Микола Лесюк // Дивослово. – 1996. – № 8. – С. 38–41.

1997

80. *Лесюк М.* Дієслово «бути» в історії української мови / Микола Лесюк // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ, 1997. – Вип. 2. – С. 119–127.
81. *Лесюк М.* З висоти піввіку... / Микола Лесюк // Кузня знань. 100-ліття Ковалівської школи. – Коломия, 1997. – С. 56–58.
82. *Лесюк М.П.* Польські вчені – дослідники українських говорів / М.П. Лесюк, Н.Б. Бекеш // Українсько-польські відносини в Галичині в ХХ ст. : матеріали міжнар. наук. конф. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 370–374.
83. *Лесюк М.* Росіїзми в лексиці Івана Франка / Микола Лесюк // Іван Франко і національне та духовне відродження України. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 24–28.
84. *Лесюк М.* Трансформація праслов'янських часових форм дієслова у сучасних українській та польській мовах / Микола Лесюк // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. : матеріали міжнар. наук. конф., 21–22 листопада 1996 року. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 348–352.

1998

85. *Лесюк М.* Мова творів Василя Стефаника і розвиток літературної мови в Галичині / Микола Лесюк // Krakowskie Zeszyty Ukrainoznawcze. – Krakow, 1998–1999. – Т. VII–VIII. – S. 147–162.
86. *Лесюк М.* Перші українські часописи Галичини про українську мову та національне відродження краю / Микола Лесюк // Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України : матеріали Міжнар. ювілейної наук. конф. – Івано-Франківськ ; Галич, 1998. – С. 207–213.
87. *Лесюк М.* Покутський говір як різновид загальнонаціональної мови / Микола Лесюк // Ямгорів. Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – Городенка, 1998. – Число 9–10. – С. 122–133.
88. *Лесюк М.* Прізвиська жителів гуцульських сіл / Микола Лесюк // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Część I. / pod redakcją Stefana Warchoła. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curi-Skłodowskiej, 1998. – S. 227–240.
89. *Лесюк М.* Українська мова – духовна основа української нації / Микола Лесюк // Захист Вітчизни – обов'язок громадян України. – Івано-Франківськ : Лілея НВ, 1998. – С. 16–26.
90. *Лесюк М.* «Язичіє» в художніх творах Івана Франка / Микола Лесюк // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали міжнар. наук. конф., (Львів, 25–27 вересня 1996 р.). – Львів, 1998. – С. 727–733.

1999

91. *Лесюк М.П.* Бандера – це прапор (до етимології прізвища) / Микола Лесюк // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 1999. – № 3. – С. 52–57.

92. *Лесюк М.* Володимир Гнатюк і становлення українського правопису / Микола Лесюк // Українська мова і література: історія, сучасний стан, перспективи розвитку. – Тернопіль, 1999. – С. 4–12.
93. *Лесюк М.* Граматика О. Огоновського «Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache» і її роль у розвитку літературної мови Галичини / Микола Лесюк // Українська філологія: школи, постаті, проблеми : зб. наук. праць Міжнар. конф., присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті, (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.). – Львів : Світ, 1999. – С. 115–122.
94. *Лесюк М.* Мова творів Ольги Кобилянської у відношенні до літературної мови Галичини / Микола Лесюк // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці, 1999. – Вип. 58–59. – С. 168–170.
95. *Лесюк М.* Про роботу засобів масової інформації, засновником яких є обласна рада / Микола Лесюк // Вісник. Офіційне видання Івано-Франківської обласної ради та Івано-Франківської обласної державної адміністрації. – Івано-Франківськ, 1999. – № 13 (червень). – С. 55–61.
96. *Лесюк М.* Псевда вояків Української Повстанської Армії / Микола Лесюк // Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych / pod redakcją Zofii Abramowicz, Leonardy Dacewicz : materiały z Międzynarodowej konferencji onomastycznej, (Białystok–Supraśl, 26–27 X 1998 r.). – Białystok, 1999. – S. 177–185.
97. *Лесюк М.* Різноматрикування історії української мови / Микола Лесюк // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ, 1999. – Вип. 4 – С. 33–41.
98. *Лесюк М.* Українська мова в сучасній Україні / Микола Лесюк // Україна: державність, історія, перспективи : матеріали регіональної наук. конф. – Івано-Франківськ, 1999. – С. 64–71.

2000

99. *Лесюк М.* Бандера – це прапор (до походження прізвища) / Микола Лесюк // Бандерівський край. Культурно-просвітній краєзнавчий альманах. – Ч. 2. – Старий Угринів. – 2000. – С. 1 (передрук статті у скороченому варіанті з журналу «Галичина» за 1999 рік).
100. *Лесюк М.* Боротьба за українську літературну мову в Галичині (середина XIX ст.) / Микола Лесюк // Вісник Харківського університету. Серія : Філологія. – Ч. 491. – Традиції Харківської філологічної школи. До 100-річчя від дня народження М.Ф. Наконечного. – Харків, 2000. – С. 185–190.
101. *Лесюк М.* Історія української мови на сторінках учительських видань / Микола Лесюк // Українська мова: навчально-методичні та виховні аспекти : зб. матеріалів Всеукр. наук. конф. «Українська мова в освіті». – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 47–50.
102. *Лесюк М.* Козацькі прізвища композитної структури і їх сліди в сучасній українській антропонімії / Микола Лесюк // Słowiańskie composita antropimiczne / pod redakcją Stefana Warchoła. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2000. – S. 165–179.

103. *Лесюк М.П.* Конотативно-експресивна лексика в «Русалці Дністровій» / Микола Лесюк // Семантика мови і тексту : зб. статей VI Міжнар. наук. конф. – Івано-Франківськ, 2000. – С. 322–328.
104. *Лесюк М.* Мова документів уряду ЗУНР / Микола Лесюк // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2000. – Вип. 6. – С. 62–67.
105. *Лесюк М.* Мова і стиль українських перекладів Книги псалмів / Микола Лесюк // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 2. – С. 133–137.
106. *Лесюк М.* Мова послання Андрея Шептицького «До моїх любих гуцулів» / Микола Лесюк // Спадщина митрополита Андрея Шептицького в національному й духовному відродженні України. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 119–126.
107. *Лесюк М.* Роль греко-католицького духовенства у розвитку української літературної мови в Галичині / Микола Лесюк // Матеріали наукової конференції «Християнство і українська мова», (Київ, 5–6 жовтня 2000 р.). – Львів, 2000. – С. 58–71.
108. *Лесюк М.* Російськомовна експансія в Галичині: історія і сучасність / Микола Лесюк // Українська мова в освіті. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 259–285.
109. *Лесюк М.* Сучасне мовлення галичан / Микола Лесюк // Українознавчі студії. – 2000. – № 2. – С. 159–168.
110. *Лесюк Н.П.* Формирование украинского литературного языка. в Галиции в условиях австрийского режима / Н.П. Лесюк // Abstrakt Book : тезиси докладов / edited by Stefan Warchoł. 3 International Congress of Dialectologists and Geolinguists, (Lublin, Juli 24–29, 2000 r.). – Lublin : Maria Curie-Skłodowska Uniwerszity, 2000. – S. 75.

2001

111. *Лесюк М.* Блискучий проповідник, патріот / Микола Лесюк // Поспішайте творити добро. Книга-реквієм. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – С. 41–42.
112. *Лесюк М.* «Грамматика руского языка» д-ра Михайла Осадци та її роль у формуванні літературної мови в Галичині / Микола Лесюк // Українознавчі студії. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – № 3. – С. 22–32.
113. *Лесюк М.* Гуцульський діалект як складова української національної мови / Микола Лесюк // Хрестоматія з гуцульщинознавства. – Косів : Писаний камінь, 2001. – С. 27–34.
114. *Лесюк М.* Історія правописного питання в Галичині (до 50-х років XIX ст.) / Микола Лесюк // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – Вип. VI. – С. 16–27.
115. *Лесюк М.* Лексика літературних творів галицьких письменників 30–40 рр. XIX ст. / Микола Лесюк // Українське і слов'янське мовознавство. – Ужгород, 2001. – С. 298–303.

116. *Лесюк М.* Правопис – справа державна / Микола Лесюк // Мова і культура нації : наук. зб. – Тернопіль, 2001. – С. 94–102.
117. *Лесюк М.* Українське мовлення в сучасній Україні / Микола Лесюк // Перевал. – 2001. – Ч. 3–4. – С. 238–251.

2002

118. *Лесюк М.* Василь Стефаник і українська літературна мова / Микола Лесюк // Шевченко. Франко. Стефаник : матеріали Міжнар. наук. конф. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – С. 340–355.
119. *Лесюк М.* Возвеличення рідного слова / Микола Лесюк // Дивослово. – 2002. – Ч. 11. – С. 72.
120. *Лесюк М.* Ковалівські придибашки / Микола Лесюк // Перевал. – 2002. – Ч. 3. – С. 198–203.
121. *Лесюк М.* Мова на службі в релігії і церкви / Микола Лесюк // Кардинал Йосиф Сліпий і сучасність. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – С. 159–165.
122. *Лесюк М.* Неофіційний антропонімікон УПА / Микола Лесюк // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2002. – № 8. – С. 126–139.
123. *Лесюк М.* Передне слово / Микола Лесюк // Іван Драбчук. Духова криниця. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2002. – С. 3.
124. *Лесюк М.* Поборник української літературної мови в Галичині / Микола Лесюк // Сівач духовності : зб. спогадів, статей та матеріалів, присвячений професорові Володимирові Полеку. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – С. 150–168.
125. *Лесюк М.* Предтеча української мовознавчої науки в Галичині / Микола Лесюк // Мовознавство. Доповіді та повідомлення на IV Міжнародному конгресі українців. – К. : Пульсари, 2002. – С. 314–318.
126. *Лесюк М.* Словотвір в інтерпретації Василя Сімовича / Микола Лесюк // Актуальні проблеми українського словотвору. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – С. 140–151.

2003

127. *Лесюк М.* Електронні засоби масової інформації і деякі питання культури мови / Микола Лесюк // Телевізійна й радіожурналістика : зб. наук.-метод. праць / Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2003. – Вип. 5. – С. 106–110.
128. *Лесюк М.* Історичний розвиток моделей українських віддієслівних іменників / Микола Лесюк // Українська історична та діалектна лексика – Львів, 2003. – Вип. 4. – С. 255–266.
129. *Лесюк М.* Історія правописного питання в Галичині (II пол. XIX–XX ст.) / Микола Лесюк // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – Вип. VIII. – С. 32–38.

130. *Лесюк М.П.* Неофіційні найменування осіб на Гуцульщині / М.П. Лесюк, Г.Д. Ліщинська // Українознавчі студії. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – № 4–5. – С. 252–264.
131. *Лесюк М.* Основні риси покутського говору / Микола Лесюк // Етнос і культура. – Івано-Франківськ, 2003. – Ч. 1. – С. 71–78.
132. *Лесюк М.* Поліпрефіксальні українські дієслова руху / Микола Лесюк // Збірник праць і матеріалів на пошану професора Івана Ковалика. – Львів, 2003. – С. 99–104.
133. *Лесюк М.* Пристрасне слово ученого і публіциста / Микола Лесюк // Семантика мови і тексту : зб. статей VIII Міжнар. наук. конф., 22–24 жовтня 2003 року. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – С. 295–301.
134. *Лесюк М.* Розвиток української літературної мови в Галичині в умовах польсько-українського білінгвізму / Микола Лесюк // Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze. Studia Ucrainica 15–16 / pod redakcją Stefana Kozaka. – Warszawa, 2003. – С. 426–437.
135. *Лесюк М.* Формування української літературної мови в Галичині в умовах австрійського режиму / Микола Лесюк // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2003. – № 9. – С. 145–154.
136. *Лесюк М.* Ярослава Вакалюк – дослідниця південно-західних говорів / Микола Лесюк // Діалектологічні студії. – Вип. 1. – Мова в часі і просторі : зб. на пошану Дмитра Гринчишина. – Львів, 2003. – С. 303.

2004

137. *Лесюк М.* Говірка села Ковалівка як відображення покутсько-гуцульського мовного суміжжя / Микола Лесюк // Школи, постаті, проблеми. – Львів, 2004. – С. 275–288.
138. *Лесюк М.* Культура мовлення в сучасній Україні / Микола Лесюк // Ucrainica I. Současná ukrainistika. Problémy jazyka, literatury a kultury : sborník článků. 2 Olomoucké sympozium ukrainistů, 26–28 srpna 2004 r. – Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. – S. 302–309.
139. *Лесюк М.* Стан і перспективи розвитку полоністики в Прикарпатському університеті / Микола Лесюк // Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze. Studia Ucrainica 17–18. – Warszawa, 2004. – S. 239–247.
140. *Лесюк М.* Українізми в романі Станіслава Вінценза як засіб створення місцевого колориту / Микола Лесюк // Криворівня. – Івано-Франківськ : Плай, 2004. – С. 99–115.

2005

141. *Лесюк М.* Брати Головацькі в азбучних дискусіях у Галичині / Микола Лесюк // Слово і доля : зб. на пошану Уляни Єдлінської. – Львів, 2005. – С. 295–303.
142. *Лесюк М.* Народномовна орієнтація граматики Йосифа Лозинського / Микола Лесюк // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ, 2005. – Вип. IX–X. – С. 68–76.

143. *Лесюк М.* Рефлекси козацьких прізвищ композитної структури в сучасній українській антропонімії / Микола Лесюк // Українство: національно-духовні виміри : зб. наук. праць і матер. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 15–30.
144. *Лесюк М.* Система власних особових назв мешканців села Ковалівка Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. / Микола Лесюк // Діалектологічні студії. – Вип. 5. – Фонетика. Морфологія. Словотвір. – Львів, 2005. – С. 175–188.
145. *Лесюк М.* Чи ми знаємо свою рідну мову? / Микола Лесюк // Костів М.І., Курман О.М., Латишевська О.Д. Мовні розбори : посіб. для вчителя та учня. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 3–5.
146. *Łesiuk M.* Huculska gwara w powieści Stanisława Vincenza «Zwada» / M. Łesiuk // Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze. Studia Ucrainica 19–20. Spotkania polsko-ukraińskie. – Warszawa, 2005. – S. 336–347.

2006

147. *Лесюк М.* Взаємодія гуцульського говору й літературної мови в художніх творах Марка Черемшини / Микола Лесюк // «Покутська трійця» в загальноукраїнському літературному процесі кінця ХІХ – початку ХХ століття. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 335–344.
148. *Лесюк М.* Висока місія рідного слова / Микола Лесюк // Морально-патріотичне виховання дітей та молоді: етнографічні засади : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., (Косів–Вижниця, 26–28 жовтня 2006 р.). – Снятин : Прут-Принт, 2006. – С. 68–72.
149. *Лесюк М.* Корені галицької інтелігенції (передмова) / Микола Лесюк // Володимир Сельський. Родина. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 3–4.
150. *Лесюк М.* Мова і сучасне українське суспільство / Микола Лесюк // Етнокультурні процеси в українському урбанізованому середовищі ХХ століття. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 106–110.
151. *Лесюк М.* На сторожі рідного слова / Микола Лесюк // Етнос і культура. – 2005–2006. – Вип. 2–3. – С. 189–192.
152. *Лесюк М.* Роль Я. Головацького у розвитку української літературної мови в Галичині / Микола Лесюк // Семантика мови і тексту : матеріали ХІХ Міжнар. наук. конф. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 486–490.
153. *Лесюк М.* Система власних особових назв у Галицько-Волинському літописі / Микола Лесюк // Християнська спадщина Галицько-Волинської держави: ціннісні орієнтири духовного поступу українського народу : матеріали Міжнар. ювілейної наук. конф. – Івано-Франківськ ; Галич, 2006. – С. 309–315.
154. *Łesiuk M.* Antologia naukowych idei polskich językoznawców / M. Łesiuk // Łazarowicz Olga. Historia językoznawstwa polskiego. Część I. / O. Łazarowicz, A. Tomczak, J. Melnyk. – Iwano-Frankiwnsk, 2006. – S. 122–123.
155. *Łesiuk M.* Polonistyka na Uniwersytecie Przykarpacskim w Iwano-Frankiwnsku: historia i perspektywy / M. Łesiuk, A. Tomczak // Zeszyty naukowe PWSZ 1. – Gorzów Wielkopolski, 2006. – S. 97–100.

156. *Łesiuk M.* Ukrainizmy w tetralogii Stanisława Vincenza «Na wysokiej poloninie» (leksykon). / *M. Łesiuk // Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze. Studia ucrainica* 21–22. – Warszawa, 2006. – S. 92–118.

2007

157. *Лесюк М.* Дослідження словотвору на рівні словотвірних гнізд / Микола Лесюк // Вісник Прикарпатського національного університету. Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня народження проф. Івана Ковалика. Філологія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. XV–XVIII. – С. 212–216.
158. *Лесюк М.* Іван Франко про азбучні дискусії в Галичині / Микола Лесюк // *Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze* 23-24. *Spotkania polsko-ukraińskie.* – Warszawa, 2007. – S. 278–297.
159. *Лесюк М.* Лексика перших українських часописів у Галичині / Микола Лесюк // Україна. Тексти, контексти. Книга на пошану Професора Стефана Козака з нагоди 70-ліття / *Symbolae in Honorem Stefan Kozak.* – Warszawa, 2007. – S. 177–189.
160. *Лесюк М.* Розмовно-маргінальна лексика української мови та її лексикографічне опрацювання / Микола Лесюк // *Мовознавство.* – 2007. – № 6. – С. 12–19.
161. *Лесюк М.* Становлення лінгвістичної термінології в Галичині / Микола Лесюк // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. – К., 2007. – Вип. VII. – С. 257–262.
162. *Лесюк М.* Табу та евфемізми в українських коломийках / Микола Лесюк // *Поліські зворини : зб. пам'яті проф. Миколи Васильовича Никончука.* – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2007. – С. 87–102.
163. *Лесюк М.* Фразеологізми еротичного змісту в українському пісенному фольклорі / Микола Лесюк // *Славянская фразеология в ареальном, историческом и этнокультурном аспектах : материалы V Междунар. научн. конфер., (Гомель, 22–23 октября 2007 г.).* – Гомель (Беларусь), 2007. – С. 132–137.

2008

164. *Лесюк М.* Арсенал образних найменувань святих в українських сакральних текстах / Микола Лесюк // Україна і Ватикан. Серія збірників наукових праць. – Вип. I. – Українсько-Ватиканські відносини в контексті суспільних і міжконфесійних проблем. – Івано-Франківськ ; К., 2008. – С. 428–437.
165. *Лесюк М.* Гуцульський діалект у друкованих джерелах / Микола Лесюк // *Етнос і культура.* – 2008. – № 4–5. – С. 63–72.
166. *Лесюк М.* Корені Галицької інтелігенції (передмова) / Микола Лесюк // Володимир Сельський. Родина : монографія. – 2-е вид. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2008. – С. 5–7.
167. *Лесюк М.* Митрополит Андрей Шептицький – знавець гуцульського діалекту / Микола Лесюк // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XIX–XX. – С. 104–109.

168. *Лесюк М.* Назви коханої людини в сучасній українській мові / Микола Лесюк // *Ucrainica III. Současna ukrajinstika. Problemy jazyka, literatury a kultury. – I.čast. / Univerzita Palackého v Olomouci. – Olomouc, 2008. – S. 35–41.*
169. *Лесюк М.* Пристрасне слово ученого і публіциста. Учений, що не лукавить словом / Микола Лесюк // *Кроки... Василь Лизанчук. Публіцист. Вчений. Педагог. – Львів : Коло, 2008. – С. 631–641.*
170. *Лесюк М.* Станіслав Вінценз як знавець гуцульського діалекту / Микола Лесюк // *Вінцензіана. Статті, листи, фрагменти творів. – Коломия : Вік, 2008. – С. 143–174.*
171. *Лесюк М.* Сучасне мовлення гуцулів / Микола Лесюк // *Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі. – К., 2008. – С. 115–118.*
172. *Лесюк М.П.* Фонетичні та граматичні риси говірки с. Сваричів на Івано-Франківщині / М.П. Лесюк, Н. Ткач // *Етнос і культура. – 2008. – № 4–5. – С. 100–105.*

2009

173. *Лесюк М.П.* Вербальний образ ворога в поезії про УПА / М.П. Лесюк, Н.О. Дорогович // *Галичина. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ ПНУС, 2009. – № 15–16. – С. 708–717.*
174. *Лесюк М.* Ковалівські поетичні самородки / Микола Лесюк // *Перевал. – 2009. – Ч. 1–2. – С. 147–156.*
175. *Лесюк М.* Символіка в українських народних піснях про кохання / Микола Лесюк // *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2009. – Вип. 475–477. – С. 535–542.*
176. *Лесюк М.* Сучасне гуцульське мовлення у відношення до української літературної мови / Микола Лесюк // *Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ, 2009. – Вип. XXI–XXII. – С. 28–32.*
177. *Лесюк М.П.* Українські вчені на сторожі рідного слова. / М.П. Лесюк // *Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – Івано-Франківськ, 2009. – С. 26–37.*
178. *Łesiuk M.* Formy czasu przeszłego w historii języka polskiego i języka ukraińskiego / M. Łesiuk // *Dziedzictwo kulturowe regionu podgranicza / pod redakcją naukową Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej i Joanny Rutkowskiej. – Gorzów Wielkopolski, 2009. – T. 2. – S. 117–127.*
179. *Łesiuk M.* Polonistyka na Uniwersytecie Przykarpacim im. W. Stefanyka w Iwano-Frankiwsku / M. Łesiuk, S. Busiło // *Postscriptum polonistyczny. – Katowice : Wydawnictwo Gnome, 2009. – (1–3). – S. 233–238.*

2010

180. *Лесюк Н.П.* Динамические процессы в гуцульском диалекте украинского языка / Н.П. Лесюк // *Карпато-балканский диалектный ландшафт. – М. : Институт славяноведения РАН, 2010. – Вып. 2. – (25 стор., у друці).*

Газетні публікації

1988

181. *Лесюк М.* Оцінює студент / Микола Лесюк // Радянський педагог. – 1988. – 18 жовтня.
182. *Лесюк М.* Свято словесності (в Івано-Франківському педінституті) / Микола Лесюк // Прикарпатська правда. – 1988. – 15 квітня.
183. *Лесюк М.* «Українська – ніжна і велична й російська мова – мужня золота» / Микола Лесюк // Вперед. – 1988. – 15 листопада.

1989

184. *Лесюк М.* Присвячується ювілею інституту / Микола Лесюк // Прикарпатська правда. – 1989. – 6 жовтня.
185. *Лесюк М.* Упевнений, що пройшла пора безславна / Микола Лесюк // Радянський педагог. – 1989. – 12 вересня.
186. *Лесюк М.* Упевнений, що пройшла пора безславна / Микола Лесюк // Агро. – 1989. – 29 вересня.
187. *Лесюк М.* Цвіти і сяй, моя державна / Микола Лесюк // Прикарпатська правда. – 1989. – 30 вересня.

1990

188. *Лесюк М.* Вдихнути життя у Закон про мову / Микола Лесюк // Агро. – 1990. – 17 березня.
189. *Лесюк М.* Не будьмо байдужими до нашої мови / Микола Лесюк // Прикарпатська правда. – 1990. – 2 березня.
190. *Лесюк М.* «Січ іде, стяг несе, Україна клекоче, як море...» / Микола Лесюк // Галичина. – 1990. – 8 листопада.
191. *Лесюк М.* У руслі досліджень / Микола Лесюк // Педагог Прикарпаття. – 1990. – 17 листопада.

1991

192. *Лесюк М.* І пісня, і зброя / Микола Лесюк // Галичина. – 1991. – 13 березня.
193. *Лесюк М.* Леся Українка і українська мова / Микола Лесюк // Гуцульський край (видання Рад народних депутатів Косівського району). – 1991. – 14 березня.
194. *Лесюк М.* Не треба викручуватись / Микола Лесюк // Галичина. – 1991. – 15 лютого.
195. *Фішула П.* (псевдонім) *Лесюк М.* Прокиньтесь, опам'ятайтесь! / П. Фішула // Галичина. – 1991. – 13 лютого.
196. *Лесюк М.* Рідна мова – рідній школі / Микола Лесюк // Новий час. – 1991. – 4 травня.

197. *Лесюк М.* Словник русизмів у сучасній українській мові (рубрика «За чисте мови джерело») / Микола Лесюк // Новий час. – 1991. – 18 липня.
198. *Лесюк М.* Словник русизмів у сучасній українській мові / Микола Лесюк // Новий час. – 1991. – 1 серпня.
199. *Лесюк М.* Словник русизмів у сучасній українській мові / Микола Лесюк // Новий час. – 1991. – 5 вересня.
200. *Лесюк М.* Словник русизмів у сучасній українській мові / Микола Лесюк // Новий час. – 1991. – 12 вересня.
201. *Лесюк М.* Словник русизмів у сучасній українській мові / Микола Лесюк // Новий час. – 1991. – 19 вересня.
202. *Лесюк М.* Чи треба мовчати? / Микола Лесюк // Дзвін. – 1991. – № 5. – С. 82. (Рубрика «Дзвінок у редакцію»).
203. *Лесюк М.* Як зробити писанку / Микола Лесюк // Рідна земля. – 1991. – 13 квітня.

1992

204. *Лесюк М.* «Верховинка» проти сепаратизму / Микола Лесюк // Новий час. – 1992. – 19–25 березня.
205. *Лесюк М.* «Верховинка» проти сепаратизму / Микола Лесюк // Альма Матер. – 1992. – Листопад.
206. *Лесюк М.* Маймо свою гідність / Микола Лесюк // Західний кур'єр. – 1992. – 1 січня.
207. *Лесюк М.* Свобода совісті є, але чи є сама совість / Микола Лесюк // Галичина. – 1992. – 28 листопада.

1993

208. *Лесюк М.* То, може, зрушимо цей камінь? / Микола Лесюк // Новий час. – 1993. – 1–7 травня.
209. *Лесюк М.* Філолог – професія престижна: Вивчаємо мови / Микола Лесюк // Альма Матер. – 1993. – Квітень-травень.

1995

210. *Лесюк М.* Прочистьте вуха, товаришу Школьній! / Микола Лесюк // Галичина. – 1995. – 25 лютого.
211. *Лесюк М.* Шануймо наше «диво калинове» / Микола Лесюк // Дзвоник. – 1995. – 28 вересня.
212. *Лесюк М.* Не опускаючи рук / Микола Лесюк // Галичина. – 1995. – 9 грудня.

1996

213. *Лесюк М.* Бур'ян у нашому мовному саду / Микола Лесюк // Дзвоник. – 1996. – 6 вересня.

214. *Лесюк М.* Живе і житиме вівік! (Про нову редакцію Гімну України) / Микола Лесюк // Тижневик Галичини. – 1996. – 24 жовтня.
215. *Лесюк М.* Засоби евфонії в сучасній українській мові / Микола Лесюк // Дзвоник. – 1996. – 30 січня.
216. *Лесюк М.* Релігійна просвіта потрібна всім / Микола Лесюк // Нова зоря. – 1996. – Число 1 (178). – Січень.

1997

217. *Лесюк М.* Аргументи. У кого вони сильніші? / Микола Лесюк // Галичина. – 1997. – 25 березня.
218. *Лесюк М.* Корені роду (з історії української мови) / Микола Лесюк // Галичина. – 1997. – 22 лютого.
219. *Лесюк М.* Не на сто, а на... двісті відсотків... / Микола Лесюк // Тижневик Галичини. – 1997. – 6 лютого.
220. *Лесюк М.* Раби, підніжки, грязь Москви серед нас дотепер / Микола Лесюк // Крок. – 1997. – 25 грудня.
221. *Лесюк М.* Як слід і як не слід говорити / Микола Лесюк // Крок. – 1997. – 26 грудня.

1998

222. *Лесюк М.* Не оскверняймо душі й уста свої / Микола Лесюк // Тижневик Галичини. – 1998. – 16 квітня.
223. *Лесюк М.* Українська мова вижила. Але ворожі впливи й далі її пригнічують / Микола Лесюк // Галичина. – 1998. – 8 грудня.
224. *Лесюк М.* Як називаються наші гроші? / Микола Лесюк // Тижневик Галичини. – 1998. – 28 серпня.

1999

225. *Лесюк М.* Блискучий проповідник, патріот / Микола Лесюк // Нова Зоря. – 1999. – 22 грудня.
226. *Лесюк М.* В рідній Україні почувуюсь іноземцем? (виклад доповіді на сесії обласної ради) / Микола Лесюк // Галичина. – 1999. – 20 жовтня.
227. *Лесюк М.* Життя цивілізованого основа або про загрозу українству ... в Україні / Микола Лесюк // Галичина. – 1999. – 2 червня.
228. *Лесюк М.* Загроза українству в... Україні / Микола Лесюк // Літературна Україна. – 1999. – 11 листопада.
229. *Лесюк М.* Немає меж удосконаленню. Зокрема ЗМІ (виклад доповіді на сесії обласної ради) / Микола Лесюк // Галичина. – 1999. – 4 травня.
230. *Лесюк М.* Чужі впливи спотворюють нашу мову / Микола Лесюк // Бюлетень «Просвіти». – 1999. – квітень.

231. *Лесюк М.* Що поклали під ялинку депутати обласної ради... / Микола Лесюк // Західний кур'єр. – 1999. – 31 грудня.

2000

232. *Лесюк М.* Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці? / Микола Лесюк // Тижневик Галичини. – 2000. – 10 березня.

233. *Лесюк М.* Треба колись покласти край російськомовній експансії в Україні / Микола Лесюк // Анонс-Контракт. – 2000. – липень.

234. *Лесюк М.* Українська мова та національна культура потребують державного захисту / Микола Лесюк // Бюлетень Івано-Франківського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта». – 2000.

235. *Лесюк М.* Чи «так сказати»? – Ні, не так! / Микола Лесюк // Галичина. – 2000. – 1 лютого.

2001

236. *Лесюк М.* Багато галасу даремно / Микола Лесюк // Анонс-Контракт. – 2001. – лютий.

237. *Лесюк М.* Мова – найбільша святиня нації / Микола Лесюк // Анонс-Контракт. – 2001. – 18–25 жовтня.

238. *Лесюк М.* Мова – найбільша святиня нації / Микола Лесюк // Анонс-Контракт. – 2001. – 25 жовтня – 1 листопада.

239. *Лесюк М.* Мова – найбільша святиня нації / Микола Лесюк // Анонс-Контракт. – 2001. – 1–8 листопада.

240. *Лесюк М.* Україна ще не має українського керівництва / Микола Лесюк // Освітнянське слово. – 2001. – 6 грудня.

2002

241. *Лесюк М.* Державній мові – державний захист / Микола Лесюк // Освітнянське слово. – 2002. – 24 січня.

242. *Лесюк М.* «Любіть її... во время люте ...за неї Господа моліть» / Микола Лесюк // Нова Зоря. – 2002. – 13 березня.

243. *Лесюк М.* Україна ще не має українського керівництва / Микола Лесюк // Слово народу. – 2002. – 23 березня..

2003

244. *Лесюк М.* Варшавські українознавчі студії / Микола Лесюк // Галичина. – 2003. – 6 грудня.

245. *Лесюк М.П.* Про «лампочки», «хрени», «бліни» і українську мову, або не оскверняймо душі і уста свої! / Микола Лесюк // Вікна. – 2003. – 5–11 квітня, (№ 14).

2004

246. *Лесюк М.* Не оскверняймо душі свої! / Микола Лесюк // Літературна Україна. – 2004. – 15 січня, (№ 2 (5038)). – С. 4.
Відгук: Смерека В. (Брадфорд, Англія). Бабусина наука / В. Смерека // Літературна Україна. – 2004. – 29 квітня. – С. 3.
247. *Лесюк М.* Пошануймо тих, хто не мав страху / Микола Лесюк // Галичина. – 2004. – 14 вересня (№ 140).

2006

248. *Лесюк М.* Вивчаймо збагачуймо бережімо : до Міжнародного дня рідної мови / Микола Лесюк // Галичина. – 2006. – 21 лютого.
299. *Лесюк М.* Вивчаймо збагачуймо бережімо : до Міжнародного дня рідної мови / Микола Лесюк // Університет. – 2006. – лютий, № 6 (1).
250. *Лесюк М.* Його праця гідна високого пошанування (про Анатолія Погрібного) / Микола Лесюк // Галицька Просвіта. – 2006. – 9 лютого.

2007

251. *Лесюк М.* Доля кожної мови прямо залежить від долі її носіїв / Микола Лесюк // Прикарпаття. Салон+. – 2007. – 15 листопада.

2008

252. *Лесюк М.* Ланцюг єднання / Микола Лесюк // Рух. Видання Івано-Франківської крайової організації Народного Руху України. – 2008. – 22 січня.
253. *Лесюк М.* Міжнародний симпозіум українців у Чехії / Микола Лесюк // Університет. Видання Прикарпатського національного університету. – 2008. – Вересень, (№ 9). – С. 9.

Рецензії

1983

1. *Станівський М.Ф.* Старослов'янська мова / [рец. В.Г. Войцехівська, М.П. Лесюк]. – К. : Вища школа, 1983. – 264 с.

1987

2. *Порівняльна* граматики української і російської мов для спеціальності 2102 «Українська мова і література» / [рец. М. Лесюк]. – К., 1987.

1999

3. *Ділова* українська мова: програма для студентів вищих медичних закладів освіти III–IV рівнів акредитації / [рец. М. Лесюк]. – К., 1999.
4. *Флояра*: хрестоматія з гуцульського фольклору / [упоряд. І. Пилипейко; рец. М. Лесюк]. – Косів : Писаний камінь, 1999. – 216 с.

2000

5. *Юсип Д.* Ця Богом послана Голгофа... / [рец. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ, 2000. – 320 с.

2001

6. *Хрестоматія* з гуцульщинознавства / [автор передмови і упоряд. Петро Лосюк, рец. Микола Лесюк]. – Косів : Писаний камінь, 2001. – 656 с.

2002

7. *Лесюк М.* Возвеличення рідного слова / Микола Лесюк // Галичина. – 2002. – 20 грудня. – Рец. на кн. : Кононенко В.І. Рідне слово. – К. : Богдана, 2001. – 303 с.

2003

8. *Лесюк М.* Учений, що не лукавить словом / Микола Лесюк // Галичина. – 2003. – 20 грудня. – Рец. на кн. : Лизанчук В. Не лукавити словом. – Львів, 2003. – 560 с.

2004

9. *Геофізичний* українсько-російсько-англійський словник / [Лизун С.О., Федоришин Д.Д., Федорів В.В., Чепіль П.М., Яремійчук Р.С., рец. Лесюк М.]. – Івано-Франківськ : Факел, 2004. – 208 с.
10. *Лесюк М.* Хто ми – гості чи окупанти? / Микола Лесюк // Західний кур'єр. – 2004. – 15 липня. – С. 13. – Рец. на кн. : Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. – К. : КМ Академія, 2004. – 163 с.

2006

11. *Гуцульщина* літературна. Кн. 2. Уроки та позакласні заходи з літератури рідного краю / [рец. Лесюк М.]. – Снятин, 2006. – 346 с.
12. *Кононенко В.І., Кононенко І.В.* Контрастивна граматики української та польської мов / [рец. Лесюк М.]. – К. : Вища школа. – 2006. – 392 с.
13. *Мицкан А.* Англо-український комп'ютерний словник / [рец. Лесюк М.]. – Івано-Франківськ, 2006. – 221 с.

2007

14. *Збірник* тестових завдань з української мови для абітурієнтів ВНЗ I–II рівнів акредитації / [С.Г. Стасів, Г.І. Зварич, М.В. Сенів, Н.К. Скригунець, рец. Лесюк М.]. – Івано-Франківськ, 2007. – 228 с.
15. *Лесюк М.* Найдорожча спадщина. Русифікація – геноцид України / Микола Лесюк // Галичина. – 2007. – 20 лютого. – Рец. на кн. : Різниченко Олекса. Спадщина тисячоліть. Чим українська мова багатша за інші? – Одеса, 2001. – 84 с.
16. *Лесюк Петро.* Регіональний етнографічний компонент у сучасній школі / [рец. М. Лесюк]. – Снятин : Прут Принт, 2007. – 160 с.
17. *Українська мова.* Контроль навчальних досягнень учнів: методичний посібник для 5–11 класів / [рец. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ, 2007. – 196 с.

2008

18. *Бігусяк М.В.* Діалектологічна практика : методичні рекомендації для студентів / [рец. М.Лесюк]. – Івано-Франківськ, 2008. – 35 с.
19. *Лесюк М.* Щире слово вченого про вченого / Микола Лесюк // Українська мова. – 2008. – № 1. – С. 136-139. – Рец. на кн. : Професор Микола Васильович Никончук : матеріали до бібліогр. вчених / [упоряд. і автор вступної статті П.Ю.Гриценко]. – К. : Університетське вид-во «ПУЛЬСАРИ», 2007. – 80 с. : іл. – (Мовознавці України).

2009

20. *Лесюк М.* Мовна і культурна різноманітність – запорука примноження духовного багатства світової цивілізації / Микола Лесюк // Українська мова. – 2009. – № 1. – С. 123–130. – Рец. на кн. : Олександр Чередниченко. Про мову і переклад. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.
21. *Польська мова:* посібник для студентів-міжнародників / [авт. Слюсар О.Ф., рец. Лесюк М.] (у друці).
22. *Українсько-польський, польсько-український словник* / [упор. Макар Ю.І., Слюсар О.Ф., рец. Лесюк М.] (у друці).

Наукове та літературне редагування

1989

1. *50 років* воз'єднання Західної України з Радянською Україною в складі Союзу РСР : тези доповідей обласної історико-краєзнавчої наукової конференції / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ, 1989. – 148 с.

1992

2. *Просвіта* в історії і культурі українського народу : збірник статей / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ, 1992. – 68 с.

1996

3. *Крих Т.* Крих Ю. Документи, спогади, оповіді / [ред. М. Лесюк]. – Коломия, 1996. – 96 с.

1997

4. *Українсько-польські* відносини в Галичині у ХХ ст. : матеріали міжнарод. наук. конференції / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – 452 с.

1998

5. *Галич* і Галицька земля в державотворчих процесах України : матеріали Міжнародної ювілейної наукової конференції / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ ; Галич, 1998. – 350 с.

1999

6. *Галич* і Галицька земля в українському державотворенні. До 1100-річчя Галича і 800-річчя Галицько-Волинського князівства / [за ред. М. Лесюка]. – Івано-Франківськ : Плай, 1999 – 186 с.
7. *Україна: державність, історія, перспективи* : матеріали регіональної наукової конференції [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ : Плай, 1999. – 309 с.

2000

8. *Семантика* мови і тексту : збірник статей VI Міжнародної наукової конференції / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ, 2000. – 667 с.

2001

9. *Павличко* Дмитро. Проглас / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – 72 с.

2003

10. *Семантика* мови і тексту : збірник статей VIII Міжнародної наукової конференції, 22–24 жовтня 2003 року / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ : Плай, 2003.– 624 с.

2004

11. *Криворівня* / [ред. М.Лесюк]. – Івано-Франківськ : Плай, 2004. – 178 с.
12. *Мельник Я., Лазарович О.* Церковнослов'янська мова: навчально-методичний посібник / [наук. ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2004. – 242 с.

2006

13. *Семантика* мови і тексту : збірник статей IX Міжнародної наукової конференції / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ, 2006. – 594 с.

2008

14. *Мельник Ярослав, Лазарович Ольга.* Церковнослов'янська мова : навчально-методичний посібник. – 2-е вид. / [наук. ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2008. – 242 с.

2009

15. *Семантика* мови і тексту : збірник статей X Міжнародної наукової конференції / [ред. М. Лесюк]. – Івано-Франківськ, 2009. – 426 с.

Наукове керівництво дисертаційними дослідженнями

1. *Григораш С.М.* Лексика та фраземіка інтимної лірики (на матеріалі українського фольклору) : дис. ... канд. філол. наук 10.02.01 / Григораш Світлана Михайлівна. – Івано-Франківськ, 2007. – 215 с.
Наук. керівник: канд. філол. наук, доц. Лесюк М.П.
2. *Судук І.І.* Порівняння в текстах українських перекладів Святого Письма : дис. ... канд. філол. наук 10.02.01 / Судук Ірина Ігорівна. – Івано-Франківськ, 2009.– 239 с.
Наук. керівник: канд. філол. наук, доц. Лесюк М.П.
3. *Рис У.Г.* Категорія інтенсивності в сучасній польській мові: семантико-когнітивний аспект : дис. ... канд. філол. наук 10.02.03 / Рис Уляна Григорівна. – Київ, 2009. – *(рекомендована до захисту)*.
Наук. керівник: канд. філол. наук, доц. Лесюк М.П.

Відгуки на кандидатські дисертації

1. *Розгорнутий* відгук провідної наукової організації (автор М. Лесюк) на кандидатську дисертацію Павленко Лариси Петрівни «История формирования сложных нарицательных существительных в украинском языке». – К., 1984. – 236 с.
2. *Розгорнутий* відгук провідної наукової організації (автор М. Лесюк) на кандидатську дисертацію Пархонюк Людмили Михайлівни «Грамматические и функционально-семантические особенности аппозитивных конструкций в информационном тексте (на материале украинской советской газеты)». – Днепропетровск, 1986. – 208 с.
3. *Відгук* офіційного опонента на кандидатську дисертацію Лушпинської Лілії Павлівни «Проблема нормалізації української літературної мови в епістолярії другої половини ХІХ – початку ХХ століття». – Івано-Франківськ, 2000. – 190 с.

Відгуки на автореферати докторських та кандидатських дисертацій

1. *Аркушин* Григорій Львович. Іменний словотвір західнополіського говору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / Г.Л. Аркушин. – К., 2005. – 44 с.
2. *Глуховцева* Катерина Дмитрівна. Динаміка українських східнословобожанських говірок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / К.Д. Глуховцева. – К., 2006. – 38 с.
3. *Іващенко* Вікторія Людвігівна. Лінгвоконцептуальна репрезентація фрагментів когніції в термінопросторі української мистецтвознавчої картини світу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / В.Л. Іващенко. – К., 2007. – 34 с.
4. *Бойко* Надежда Ивановна. Функционирование профессионально-терминологической лексики в языке современной украинской художественной прозы (семантическая и стилистическая характеристика) : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / Н.И. Бойко. – К., 1984. – 18 с.
5. *Бузинская* Валентина Евстафиевна. Интонационная система (интонация фразы) в покутско-буковинском говоре : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / В.Е. Бузинская. – К., 1984. – 24 с.
6. *Панцьо* Стефания Елисеевна. Антропонимия древней Лемковщины : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / С.Е. Панцьо. – К., 1985. – 17 с.
7. *Сенив* Марта Ивановна. Украинская антропонимия XIV–XVIII вв. (женские наименования) : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / М.И. Сенив. – Ужгород, 1986. – 19 с.
8. *Нагина* Валентина Александровна. Семантико-словообразовательная структура украинской метеорологической терминологии : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / В.А. Нагина. – Днепропетровск, 1986. – 23 с.
9. *Фридрак* Валентина Борисовна. Принципы лексикографической интерпретации именных композитов современного украинского языка : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / В.Б. Фридрак. – К. : Ин-т языкознания, 1987. – 20 с.
10. *Скаб* Мария Васильевна. Структура семантического поля деятеля в украинском языке : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / М.В. Скаб. – К., 1987. – 19 с.
11. *Ашиток* Надежда Ивановна. Псковско-прикарпатские фитонимические параллели : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук :

- спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / Н.И. Ашиток. – К., 1988. – 18 с.
12. *Никончук* Александр Николаевич. Лесная лексика украинских полесских говоров : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / А.Н. Никончук. – К., 1988. – 19 с.
 13. *Кучеренко* Людмила Ивановна. Комбинированные варианты слова в украинском языке : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. : 10.02.02 – «Языки народов СССР (украинский язык)» / Л.И. Кучеренко. – К., 1988. – 21 с.
 14. *Зуенко* Юлія Іванівна. Мовностилістичні засоби народнопоетичного епосу в українській художній прозі другої половини ХІХ – початку ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.02 «Українська мова» / Ю.І. Зуенко. – Харків, 1994. – 20 с.
 15. *Чемеркін* Сергій Григорович. Типологія фонологічних систем західнополіських говірок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / С.Г. Чемеркін. – К., 1995. – 24 с.
 16. *Спанатій* Любов Степанівна. Гончарна лексика в говорах української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / Л.С. Спанатій. – Ужгород, 1997. – 22 с.
 17. *Близнюк* Богдана Богданівна. Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / Б.Б. Близнюк. – Львів, 1997. – 23 с.
 18. *Качайло* Ксенія Анатоліївна. Історія іменникової конфіксації української мови (структури з другим компонентом -ок) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / К.А. Качайло. – Дніпропетровськ, 1997. – 23 с.
 19. *Колесник* Наталія Степанівна. Особові імена в українських обрядових піснях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / Н.С. Колесник. – Тернопіль, 1998. – 22 с.
 20. *Панчук* Галина Дмитрівна. Антропонімія Опілля : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / Г.Д. Панчук. – Тернопіль, 1999. – 18 с.
 21. *Гриценко* Світлана Павлівна. Лексичний вплив як чинник динаміки структури мови-реципієнта (на матеріалі латинських запозичень українських пам'яток кінця ХVІ–ХVІІ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.15 «Загальне мовознавство» / С.П. Гриценко. – К., 1999. – 20 с.
 22. *Кіс* Тетяна Євгенівна. Еволюція художньої метафори: лінгвокультурний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / Т.Є. Кіс. – К., 2001. – 19 с.
 23. *Черемська* Ольга Степанівна. Лексична та граматична інтерференція в сучасній українській літературній мові як наслідок українсько-російського білінгвізму (на матеріалі преси Харківщини 50–80-х років ХХ ст.) : автореф.

- дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / О.С. Черемська. – Харків, 2002. – 16 с.
24. *Юкало* Володимир Ярославович. Мовні стереотипи в комунікаціях лікаря : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / В.Я. Юкало. – К., 2003. – 24 с.
 25. *Крайчинська* Галина Вацлавівна. Функціонально-семантичний аналіз польських фразеологізмів з компонентами – назвами грошових одиниць : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.03 – «Слов'янські мови» / Г.В. Крайчинська. – К., 2004. – 20 с.
 26. *Поістогова* Марина Валеріївна. Номінаційні процеси у ботанічній лексиці східнополіських говірок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / М.В. Поістогова. – К., 2005. – 23 с.
 27. *Темех* Наталія Дмитрівна. Українське телебачення і проблеми формування духовності молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 «Українська мова» / Н.Д. Темех. – Львів, 2005. – 20 с.
 28. *Свистун* Ніна Олександрівна. Динаміка антропонімікону м. Тернополя ХІХ–ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / Н.О. Свистун. – Чернівці, 2006. – 20 с.
 29. *Дворянкін* Віктор Олександрович. Номінативні процеси в українських східноstepових говірках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / В.О. Дворянкін. – Луганськ, 2006. – 23 с.
 30. *Копіца* Євгенія Петрівна. Збагачення словникового запасу учнів гімназії науковою навчально-термінологічною лексикою на міжпредметній основі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. педагог. наук : спец. : 13.00.02 – «Теорія і методика навчання (українська мова)» / Є.П. Копіца. – Одеса, 2006. – 20 с.
 31. *Озарко* Іванна Іванівна. Вербальний образ як лінгвокогнітивна структура (на матеріалі англomовних поетичних творів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.04 – «Германські мови» / І.І. Озарко. – Одеса, 2006. – 18 с.
 32. *Датченко* Юлія Валентинівна. Мова творів Миколи Чернявського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / Ю.В. Датченко. – Дніпропетровськ, 2007. – 20 с.
 33. *Міджин* Роман Степанович. Акцентуація іменників у поезії Лесі Українки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец.: 10.02.01 – «Українська мова» Р.С. Міджин. – Львів, 2007. – 20 с.
 34. *Шумейко* Олена Анатоліївна. Мовні засоби творення комічного в сучасній українській поезії (на матеріалі творів другої половини ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / О.А. Шумейко. – Харків, 2007. – 20 с.
 35. *Півень* Володимир Федорович. Ідіостиль поетичних творів Святослава Гординського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / В.Ф. Півень. – Запоріжжя, 2007. – 20 с.

36. *Дзись* Руслана Петрівна. Пуристичні тенденції в процесі унормування української літературної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / Р.П. Дзись. – Чернівці, 2008. – 20 с.
37. *Любарський* Сергій Борисович. Системна організація і творення сучасної української термінології землеробства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» – К., 2008. – 19 с.
38. *Масло* Ольга Володимирівна. Національно-культурний компонент у лексиці українських народних казок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / О.В. Масло. – Харків, 2008. – 21 с.
39. *Откович* Катерина Вікторівна. Жіночий фактор в аксіологічному вимірі української духовної культури ХІХ – початку ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. : 09.00.04 «Філософська антропологія та філософія культури» / К.В. Откович. – Львів, 2008. – 19 с.
40. *Швець* Альона Іванівна. Дієслівна лексика російських говірок Одеської області : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.02 – «Російська мова» / А.І. Швець.– К., 2008. – 21 с.
41. *Ящук* Леся Василівна. Антропонімія Житомирщини ХVІ-ХVІІ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / Л.В. Ящук. – К., 2008. – 20 с.
42. *Супрун* Людмила Олександрівна. Семантика і прагматика назв кольорів в українському романному тексті середини – другої половини ХХ ст. (на матеріалі творів О. Гончара, П. Загребельного, М. Стельмаха) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / Л.О. Супрун. – Харків, 2009. – 16 с.
43. *Санченко* Євгенія Миколаївна. Елітарна мовна особистість: від діалектних витоків до літературної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 – «Українська мова» / Є.М. Санченко. – Луганськ, 2009. – 21 с.

Бібліографічні матеріали (публікації про вченого)

1. *Лесюк Микола Петрович* // Івано-Франківський осередок Наукового товариства ім. Т. Шевченка : бібліографічний покажчик (2000–2008) / [ред.-упоряд. В. Мойсишин]. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. – С. 322–329.
2. *Кохан В.* Син землі Ковалівської / В. Кохан // Вільний голос. – 2009. – 2 червня.
3. *Лесюк М.* : [біографія] // «Просвіта» Івано-Франківська. – Івано-Франківськ, 2009. – Кн. 1. – С. 127.
4. *Лесюк Микола Петрович.* Список наукових публікацій // Бібліографічний покажчик праць викладачів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (1992–2006): у 3 т. / [уклад. І. Шимків; ред. І. Миронюк; передм. Б. Остафійчук]. – Івано-Франківськ, 2007. – Т. II. – С. 153–165.
5. *Паньків Михайло.* Василь Скуратівський і Прикарпаття [про контакти В. Скуратівського з М.Лесюком] // Берегиня. – 2006. – № 1.
6. *Тугай Леся.* Вінценз повернувся з Іваном Франком [про виступ М. Лесюка з доповіддю про С.Вінценза] // Галичина. – 2006. – 23–29 листопада.
7. *Боднар Михайлина.* Час український: новий відлік [про інаугурацію Президента, про участь просвітян області і їх враження про цю подію] // Галицька Просвіта. – 2005. – 27 січня.
8. *Стефурак Неоніла.* Свято, яке ніколи не стане буднем (про вручення М. Лесюку премії імені Івана Франка за книжку «Доля моєї мови») // Галичина. – 2005. – 12 травня.
9. *Черкаська Людмила.* Українські романтичні змовники // *Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze 19-20. Spotkania polsko-ukraińskie / pod redakcją Stefana Kozaka.* – 2005. – S. 467–470.
Про монографію Стефана Козака «Ukraińscy spiskowcy i mesjaniści. Bractwo Surogła i Metodego» (Варшава, 1990) і її український переклад, який здійснив проф. Прикарпатського університету Микола Лесюк під назвою «Українська змова і месіанізм. Кирило-Мефодіївське Братство».
10. *Лесюк Микола Петрович* // *Вчені Прикарпаття : біографічний довідник (XX–XXI ст.)* / [гол. ред. О.Д. Джура]. – Брошнів : Таля, 2003. – С. 277.
11. *Лесюк Микола* : покажчик публікацій / Микола Петрович Лесюк / [зібрав та уклав М. Бігусяк]. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – 26 с.
12. *Лесюк Микола* // Бібліографічний словник Прикарпаття / [зібрав і опрац. В. Полєк]. – Івано-Франківськ : Новий час, 1999. – Зошити 18–24. – С. 348. – (Бібліотека «Нового часу»).
13. *Сфери, які чекають депутатського захисту* // Галичина. – 1998. – 19 червня.
Про М.Лесюка як про голову постійної комісії обласної ради, про його участь у політичному і громадському житті краю.
14. *Сав'юк Маркіян.* Гортаючи сторінки шкільної історії // Кузня знань. 100-ліття Ковалівської школи / [авт.-упоряд. М. Сав'юк]. – Коломия, 1997. – С. 6–12.

15. *Waszkiewicz-Lewandowska* Paulina. Uniwersytet Warszawski – Iwanowi France // Uniwersytet Warszawski. – 2006. – Grudzień.
Про українознавчу наукову конференцію польських та українських учених у Варшавському університеті, про професорів Прикарпатського університету, які взяли участь у ній, про М. Лесюка, який виступив з доповіддю про оцінку Івана Франка азбучної війни в Галичині у XIX ст.
16. *Jakubowska-Krawczyk* Katarzyna. Ukraina w oczach Polaków i Polska w oczach Ukraińców // Uniwersytet Warszawski. – 2005. – Grudzień.
Про українознавчу наукову конференцію польських та українських учених у Варшавському університеті, про професорів Прикарпатського університету, які взяли участь у ній, про декана філологічного факультету М. Лесюка. Відзначена його доповідь про Станіслава Вінченца, про використання ним української лексики.
17. *Nazaruk* Bazyli. Międzynarodowa konferencja ukrainistów // Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze 19-20. Spotkania polsko-ukraińskie / pod redakcją Stefana Kozaka. – 2005. – S. 497–502.
18. *Andersš* J. II. olomoucké sympozium ukrajinistů // Žurnál. – 2004. – 17 září.
Про науковий симпозіум в університеті ім. Палацького в Оломоуці (Чехія), про виступ на урочистому відкритті симпозіуму з привітанням від Прикарпатського університету М. Лесюка та про його участь у конференції.
19. *Nazaruk* Bazyli. Uroczyste i pracowite świętowanie pięćdziesięciolecia ukrainistyki w Uniwersytecie Warszawskim // Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze 17–18. Spotkania polsko-ukraińskie / pod redakcją Stefana Kozaka. – 2004. – S. 417–422.
Про українознавчу наукову конференцію польських та українських учених у Варшавському університеті, про полоністику у Прикарпатському університеті та про М. Лесюка як ініціатора її відкриття.
20. *Nazaruk* Bazyli. Uroczyste i pracowite świętowanie 50-lecia Ukrainistyki w Uniwersytecie Warszawskim // Uniwersytet Warszawski. – 2003. – Grudzień.
Про українознавчу наукову конференцію польських та українських учених у Варшавському університеті, про полоністику у Прикарпатському університеті та про М. Лесюка як ініціатора її відкриття.
21. *Deklaracja* o współpracy // Dziennik Bałtycki. – 2003. – Styczeń.
Про урочисте підписання деканом філологічного факультету М. Лесюком та Головою Кашубсько-Поморського об'єднання Андрієм Арендтом угоди про співпрацю.
22. *Wejherowo*. Współpraca ukraińsko-kaszubska. Zachować od zapomnienia // Nasze miasto. – 2003. – Styczeń.
Про урочисте підписання деканом філологічного факультету М. Лесюком та Головою Кашубсько-Поморського об'єднання Андрієм Арендтом угоди про співпрацю.
23. *Nazaruk* Bazyli. Odkrywanie Galicji na Warszawskim Forum Ukrainoznawców // Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze 15–16. Spotkania polsko-ukraińskie / pod redakcją Stefana Kozaka. – 2003. – S. 551–557.
24. *IwR*. Dumki na Kaszubach // Dziennik Bałtycki. – 2001. – 30 sierpnia.

Про організацію мовної практики для студентів-полоністів Прикарпатського університету, про перебування групи студентів, очолюваної деканом М. Лесюком, у Кашубсько-Поморському об'єднанні в м. Вейгеро (Польща), про розмову з ним, перспективи співпраці.

25. *Warchoł* Stefan. Współczesne composita zoonimiczne na obszarach wiejskich // Słowiańskie composita onomastyczne (Toponimia. Varia) / pod redakcją Stefana Warchoła. – Lublin : Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2000. – S. 279.

26. *Wroczyńska* Jolanta. Uroczystości ku czci Franciszka Karpińskiego // Biuletyn Stowarzyszenia Wspólnota Polska. – 2000. – Listopad-grudzień, № 11–12.

Про урочистості, присвячені Францішкові Карпінському в Івано-Франківську, у Прикарпатському університеті, про наукову конференцію, про відкриття в університеті читального залу ім. Ф. Карпінського, про виступ на конференції з доповіддю «Rozważania o funkcji ukrainizmów w poezji Franciszka Karpińskiego» декана філологічного факультету Миколи Лесюка.

Вибрані публікації про творчість Миколи Лесюка (рецензії, інтерв'ю)

Любомир Сеник (Львів)

ОСТАННІЙ ФОРПОСТ НАЦІЇ (Роздуми над книжкою)

Лесюк Микола. Доля моєї мови: науково-популярне видання / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 288 с.

Відомий мовознавець, декан філологічного факультету, кандидат філологічних наук, професор Прикарпатського університету ім. В. Стефаника Микола Петрович Лесюк у новій книзі, в яку увійшли науково-публіцистичні розвідки, злободенні статті, що друкувалися в наукових виданнях та періодичній пресі, обговорює гостро актуальну проблему функціонування державної мови в Україні. Звертається також до минулого, коли українська мова в умовах російської імперії була під забороною, зосереджує свою увагу й на часи панування московсько-більшовицького тоталітаризму, коли доля мови залежала від кремлівської політики русифікації та насильного витіснення української мови з побуту, науки й культури, зупиняється на російськомовній експансії в Галичині та польському засиллі в середині XIX ст. на західних теренах України, виділяє з-поміж діячів, які віддавали свої сили на утвердження рідної мови, М. Шашкевича, Й. Лозинського та інших галицьких учених і письменників, з особливою увагою розглядає стан сучасного мовленнєвого процесу, в зв'язку з чим, зокрема, подає словник росізмів, який стане в пригоді кожному, хто, наприклад, не впевнений у знанні літературної норми сучасної української мови і нерідко автоматично, мабуть, на підсвідомому рівні відступає від цієї норми, вживаючи чужу, неунормовану лексику.

Написані з великим трепетом серця, статті-дослідження М. Лесюка сповнені незаперечним пафосом, скажемо так, – відродження національної свідомості в нинішній постімперський період відходу від старих уявлень та стереотипів і народження нової цінності, яку можна назвати одним словом – свобода. Не випадково поєдную такі поняття, як мова, національна свідомість і свобода, оскільки вони є чи не найважливішими складниками системи, яка характеризує культурно-духовний і політичний статус нації. Безперечно, рівень функціонування української мови, ареал її поширення (і використання в щоденній практичній діяльності) органічно зв'язаний з національною свідомістю, а фактор свободи (громадянських прав і обов'язків, записаних у Конституції) неухильно стимулює, «підживлює» вільне самоусвідомлення особи як представника нації і громадянина держави. Іншими словами, свобода є «повітрям» (розвинемо метафору) для повного дихання нації, найпотужнішого виявлення її культурно-

духовних потенцій і реальних можливостей у світовому співтоваристві націй і держав. Народи зникали з етнічної мапи світу, бо втрачали свою мову, отже, й мислення, психологію, звичаї та обряди – губили на вітрах історії свою ідентичність.

Автор книжки аргументовано розкриває залежність стану національної мови від політичного уярмлення народу. Постійні заборони з боку керівництва російської імперії, а в новітні часи – більшовицького тоталітаризму, особливо коли виникла расистська псевдотеорія «єдиного радянського народу», що означала «злиття» всіх національних мов в єдину – російську, доля української мови стала трагічно-загрозливою. Вихід із цієї екзистенціалістської за своєю суттю ситуації міг бути єдиний – звільнитися від політично-економічної залежності від Москви, утворити власну державу. Всі інші півзаходи – боротьба за українське шкільництво, пресу, книгодрукування, розширення сфери вживання української мови і т. ін. в умовах політичної неволі мали лише мінімальне, хоча й стримуюче значення, бо метрополія послідовно реалізовувала політику русифікації і винародовлення, і згадані та не згадані заходи лише перешкоджали глобальним планам і практиці «злиття» народів і їх мов, нагадуючи ширшому загалу українства (якщо ставали відомі факти спротиву русифікації), що лише масовий опір міг бути результативний. Про масове протистояння режимові після збройного підпілля 40-50-х годі й мовити. «Перебудова» відкрила нові можливості боротьби з режимом. Коли ж додати до цього репресії, розправи й винищення, зокрема, чільних мовознавців, культурно-духовних діячів, які послідовно відстоювали права народу на свою мову й культуру, то постане перед сучасним читачем похмура картина занепаду, яка тягнеться з часів правління Олексія Михайловича (XVII ст.) і до останнього року панування «імперії зла». Про це пише автор у статтях «Життя духовного основа», «Історія перекручень не терпить», зокрема, розкриваючи антинаукову сутність так званої теорії «праруської єдності», на ґрунті якої побутувала, а нині підживлюється російсько-шовіністичними адептами слов'янського «єдінства» (є й такі в Україні) легенда про «колиску трьох братніх народів». Щодо слов'янської «єдності» (в якій бачать лише три етноси – російський, український і білоруський), то це ні більше, ні менше пахне російським імперіялізмом і має, поза всяким сумнівом, політичну мету – відродити російську імперію. (Очевидно, ЄСП має ту ж таки мету, хоча її завуальовують «приємними» фразами про «могутній» економічний розвиток усіх учасників отого імперського «простору». До речі, ми в ньому перебували понад 70 років і дуже добре знаємо, до чого ця «єдність» призвела). Нагадую про ці наміри, щоб мати на увазі одну, вже обнародовану особливість «єдиного простору» – вільне пересування в ньому робочої сили. Неважко уявити, якого розмаху набуде русифікація України, коли ця «робоча сила» із просторів Росії залле українські чи спільні українсько-російські промислові структури...

Політичні опоненти української мови з російською антиукраїнською традицією постійно (в т. ч. й сьогодні) твердять про «штучність» нашої мови як про німецьку чи польську «інтригу» і тим самим ставлять себе поза межі історичної науки. Автор досить широко викладає, спираючись на авторитетних

дослідників, історію виникнення й формування української мови «ще в спільнослов'янський період», відзначаючи: «В усякому разі можна сміливо стверджувати, що, як і інші слов'янські мови, вона бере свій початок безпосередньо з праслов'янської мови, що підтверджують численні мовні факти» (с. 31). Прихильники «колиски трьох братніх народів» необгрунтовано виділяють якийсь спільнослов'янський період української мови, щоб таким способом притягнути за вуха до цієї спільноти й «матушку Росію», отже й «старшого брата». Це вже, звісно, не історія, не мовознавство, а, як слушно відзначає автор, політика (див. с. 32).

Великий блок статей («Чужі впливи спотворюють нашу мову», «Чи «так сказати»? – Ні, не так», «Загроза українству в Україні», «Ан ніт, як кажуть у нас», «Державній мові – державний захист», «Прочистьте вуха, товаришу Шкодний», «Не оскверняймо душі й уста свої» та ін.) присвячений сучасному мовленню в ЗМІ та в побуті, чужим впливам на нашу мову, мовній ситуації, проблемі лихослів'я, ненормативної лексики тощо. Своєрідний парадокс, що на нього звертає автор: у жодному європейському, крім українського, парламенті не виступають депутати чужою мовою – там, за кордоном, це протиприродна, неможлива річ. Тільки не в Україні. Ця протиприродність, певна річ, має свої причини, які тягнуться ще з часів імперії зла. Але вона присутня в сьогоднішньому парламенті України, який, до речі, досі не прийняв закону про «мову парламенту», хоча в Конституції це записано чітко. Це значить, що Голова Верховної Ради не має права попросити виключити мікрофон, якщо депутат парламенту під час засідання говорить чужою мовою. Якимось після певних зусиль було опрацьовано проект закону про вибори депутатів: претендент у депутати Верховної Ради не міг зареєструватися у Виборчій комісії, якщо не володів державною мовою. (Нині деякі претенденти на президентське крісло не знають державної мови взагалі). Однак «гарант» не схвалив цього закону, може, тому, що сам не володіє досконало державною мовою.

Проблема мови, як видно з досліджень М. Лесюка, – це не тільки мовна, а й політична проблема. Потрібна добра воля, щоб, по-перше, всі державні службовці, в т.ч. й перші особи в державі, українську мову знали й користувалися нею послідовно і безумовно, і це був би позитивний приклад для всієї України, особливо для тих державних службовців і чиновників державного апарату, які нехтують статті Конституції. По друге, «суржикова» Україна заговорить літературною мовою з того моменту, коли дошкільні дитячі установи, школи, вищі навчальні заклади перейдуть на українську мову. Де Голль, ставши президентом Франції, в двох регіонах республіки з традиційним пануванням німецької мови – Ельзасі та Лотарингії перевів дошкільні заклади і школи на французьку мову викладання. І ніхто не репетував про «порушення прав» національних меншин Франції. Сьогодні ці регіони говорять французькою. Здається, тут коментарі зайві.

Цей простий приклад вельми повчальний: держава здійснює національну політику в інтересах власного народу як корінної нації, яка дала назву державі. Альтернативи тут немає, і її не може бути.

По-третє, влада реалізує цю політику за єдиної умови – щоб ця влада була українською не на словах, а насправді. Проте українськість влади – це не зовнішня, «паспортна» характеристика, а насамперед – внутрішня, що стосується психології, мислення, менталітету людей, які «при владі». Щодо справжнього паспорта як офіційного документа, то він сьогодні відбиває... колоніальну залежність України. Адже двомовність є однією з ознак залежності колонії від метрополії, підпорядкування їй як ідеологічний (може, не тільки ідеологічний) пережиток, якого Українська держава досі, на чотирнадцятому році державности, на жаль, не позбулася, не визволилася насамперед психологічно...

По-четверте, фактор свободи, про який ми вели мову на початку цих роздумів, постійно діє, впливаючи на кожного, хто живе, працює, мислить і переживає. Рано чи пізніше, якщо в нього цього не було, він ідентифікується, самоусвідомлюється як українець. Його наступний крок буде (якщо цього немає) повернення до української, до рідної мови.

Не йде мова про національні меншини, зокрема й тих, з яких вербується п'ята колона з українофобськими настроями і відповідною тенденційністю у вчинках та суспільній поведінці.

«Доля моєї мови» – книжка багатоаспектна. «Все про мову» – і все ж не вичерпана тема, оскільки виникають нові ситуації в системі: реальність – світогляд – мислення – мова, бо, умовно кажучи, рух ідей і реальність постійно творять нові позиції та опозиції, впливаючи на свідомість людей. Названа книжка змушує глибоко задуматись і над парадоксами нашого часу, і над реальним станом рідної мови, і над пропозиціями, які формулює автор, передаючи читачеві широкий простір проблем, які потрібно вирішувати, не відкладаючи на завтра – щоденно працювати, змінюючи себе і своє середовище і тим самим здійснюючи інтелектуальний вплив на нього з метою його переродження в повноцінну, вартісну особистість, діалектична сума яких творить умови для появи нової якості. Мислячий читач сприйме книжку Миколи Лесюка як тлумачник і порадник у цьому складному, суперечливому світі.

Утвердження мови – це історична, творча перспектива народу, який у своїй державі дивиться в майбутнє з надією і вірою, що його в світі сприймуть як рівного з рівним і повноправного з повноправним.

**(Вісник Прикарпатського університету.
Філологія (літературознавство). – Івано-
Франківськ, 2007. – Вип. XIII–XIV. – С. 269–271).**

**ЯК НЕ МОЖНА СПИНИТИ СТИХІЇ ДНІПРА-СЛАВУТИЧА, ... ТАК НЕ
СПИНИТИ ГОРДОГО ПОСТУПУ НАШОЇ МОВИ**

Лесюк Микола. Доля моєї мови: науково-популярне видання / Микола Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 288 с.

Піклуватися про все рідне, близьке, особливо ж оберігати те, чому загрожує бодай найменша небезпека, – це так по-людськи. А українська мова віками перебувала (і продовжує перебувати!) в небезпеці, боролася за своє існування, проти асимілятивних впливів споріднених мов. Довговікове поневолення України багатьма імперіями спричинилося до того, що багато українців перестали ідентифікувати себе з українською нацією, перестали турбуватися про свою рідну мову, використовувати, оберігати й захищати її. Однак в усі часи творили і творять люди, для яких доля рідної мови не була й не є байдужою, які, як могли і як можуть, намагалися й намагаються довести її самобутність, зберегти її неповторність. Свідченням цього є і вихід у світ (на жаль, мізерним накладом – усього 1000 примірників) книги знаного в Україні мовознавця з Прикарпаття Миколи Петровича Лесюка з промовистою назвою «Доля моєї мови», наскрізним мотивом якої є думка про необхідність збереження української мови, утвердження її в суспільному житті держави, очищення її від насамперед російськомовних нашарувань. У ній зібрані опубліковані свого часу в наукових виданнях та в періодичній пресі науково-публіцистичні статті, що висвітлюють нелегку долю української мови, особливості її розвитку, функціонування в умовах тривалої експансії та перманентних заборон у різних імперіях, проаналізовані чинники, які стримували її поступ, були причиною зниження її статусу, розхитування її структури і засмічення іншомовними елементами. Рідна мова для автора, як випливає з прочитаних сторінок, є не тільки знаряддям формування думки, не просто засобом комунікації, а одним із головних джерел патріотичних почуттів, їх генератором, виразником духовної сфери людини. Дослідник справедливо вважає мову могутньою об'єднавчою силою, оскільки вона має на меті згуртувати населення всередині країни і відокремити зовні, від сусідів. Тому так послідовно й наполегливо Микола Лесюк намагається боронити права української мови в українській державі, бо й сьогодні, за його ж словами, «українська мова потребує захисту, ще й сьогодні вона не стала господинею у власному домі» (с. 102).

У рецензованій книзі вміщено низку статей, у яких описується тернистий шлях української мови від давнини до сьогодення, аналізується її становище у різних імперіях, під владою яких перебувала Україна. До таких розвідок, зокрема, належать «Життя духовного основа», «Історія не терпить перекручень», «Російськомовна експансія в Галичині: історія і сучасність», «Польськомовне засилля в Галичині (перша половина ХІХ ст.)» та інші. Написані вони на основі ґрунтовного опрацювання багатьох джерел, в тому числі й тих, які з ідеологічних причин довгий час були недоступними для загалу. Так, кризь

призму виникнення й становлення української мови аналізує автор деякі положення «Граматики української мови» С.Смаль-Стоцького і Т.Гартнера, праці Ю.Шевельова. На сторінках книги зустрічаємося з історичними фактами, які знайомі нам ще зі шкільної лави, наприклад, сумнозвісні Емський указ та Валуєвський циркуляр. Висвітлюється також роль (як позитивна, так і негативна) багатьох особистостей у розвитку української мови й українства загалом на різних етапах історії (І.Могильницький, Й.Лозинський, Є.Тимченко та ін.; І.Головацький, І.Раковський, О.Духнович, Б.Дідицький, Д.Зубрицький та ін.). Охарактеризовано у виданні згубний вплив на нашу мову численних указів і постанов, виданих за часів існування СРСР.

Порушуючи питання про походження української мови, Микола Лесюк характеризує багато різноманітних думок і наукових версій. Мовознавець слушно зауважує, що зовсім не просто віддати котрійсь одній із них роль «останньої інстанції», тому що «факти, якими аргументується та чи та думка, інколи бувають непевні, хиткі, які можна підважити іншими контраргументами. Деякі припущення мають гіпотетичний характер. Багато стародруків, які могли б дати відповідь на важливі питання, були знищені як не водою, то вогнем (дивну властивість в імперсько-комуністичні часи мали українські бібліотеки з цінними раритетними виданнями – час від часу спалахувати вогнем)» (с. 33). На основі аналізу різних джерел автор ствердно заявляє, що в Київській Русі розмовляли вже українською мовою.

Важливе місце у структурі рецензованого видання належить статтям, присвяченим культурі українського усного і писемного мовлення. Наведемо назви деяких із них: «Українське мовлення в сучасній Україні», «Чужі впливи спотворюють нашу мову», «Ан ніт, як кажуть у нас» або про мовлення в аудіовізуальних ЗМІ, «Чи «так сказати?» – Ні, не так!», «Засоби евфонії в сучасній українській мові», «Не оскверняймо душі й уста свої!», «Як називаються наші гроші?» та ін. «Мовленнєва культура людини, – на глибоке переконання автора, – є віддзеркаленням її загальної культури, тому ніхто не повинен бути байдужим до свого мовлення. Треба оберігати чистоту й недоторканість нашої української літературної мови; вона повинна бути гідним репрезентантом нашої нації в світі» (с. 155-156). Проблема правильності, нормативності українського мовлення є надзвичайно актуальною і важливою, оскільки, як зазначає Микола Лесюк, «українська мова впродовж багатьох століть була невільницею в чужій державі, як на Заході, так і на Сході України їй постійно нав'язувалася двомовність, яка фактично переходила в чужу одномовність» (с. 157). Говорячи про невиправдане вживання російськомовних елементів у нашій мові, автор цілком доречно, вважаємо, вводить у науковий обіг термін *росіїзм* замість усталеного *русизм*, переконливо аргументуючи доцільність використання саме такої форми. Дуже корисним, на наш погляд, є подання в аналізованому виданні «Словника росіїзмів у сучасній українській мові» з підзаголовком «Невнормована лексика», у якому наводяться росіїзми-варваризми різних рівнів: фонетичні, акцентуаційні, лексичні, граматичні. Автор слушно зазначає, що ми звикли користуватися найрізноманітнішими нормативними словниками; у запропонованому ж ним словничку ми знайдемо неправильні слова чи словоспо-

лучення, які не слід уживати, та їх відповідники – правильні з погляду норм сучасної української літературної мови слова, які необхідно запам'ятати і тримати у своєму лексиконі. Микола Лесюк переконаний, що у зібраному ним словничку зафіксовані не всі росіізми, які трапляються у нашій мові, і впевнений, що всі, хто уважно ставиться до свого мовлення, цікавиться мовою, зможе щоденно поповнювати цей словник, однак не для того, щоб ці слова запам'ятовувати і використовувати, а тільки для того, щоб викинути їх зі свого лексикону і забути назавжди. У книзі з погляду правильності й нормативності українського мовлення аналізуються різні галузі застосування мови: офіційно-ділова сфера, економіка, культура, друковані й аудіовізуальні засоби масової інформації, побут, реклама тощо. Велику роль у формуванні мовленнєвої культури, як стверджує автор, має відігравати найближче оточення дитини чи вже дорослої людини – родина та навчальні заклади. Саме вони повинні виховувати особистість у дусі несприйняття всього того, що засмічує нашу мову, робить її немилозвучною, у дусі відрази до мовного «бур'яну». Причому, – як переконує лінгвіст, – проводити цю роботу слід не кампанією, не від випадку до випадку, а системно, перманентно, постійно, щоб була чистою наша мова, щоб були чистими, світлими й неоскверненими наші душі й наші уста (с. 258).

Микола Лесюк належить до когорти тих українських мовознавців, які активно й плідно працюють над удосконаленням літургійних текстів відповідно до норм сучасної української літературної мови. Тому й закономірно, що до рецензованого видання увійшли деякі з його робіт, присвячені цій проблематиці. Назвемо для прикладу такі: «Любіть її... во время люте... за неї Господа моліть» (Інтерв'ю для газети «Нова Зоря»), «Українській церкві – українську мову». Усвідомлюючи важливість справи, автор переконаний, що самодіяльність у цій сфері займатися не можна, тому пропонує створити спеціальну між-конфесійну комісію під егідою Інституту української мови НАН України, до якої б увійшли фахівці й знавці української літературної мови разом з ієрархами чи представниками всіх українських Церков. Зі свого ж боку, Микола Лесюк, слухно зауважуючи, що значна частина старослов'янських у релігійних текстах органічно злилася з питомою українською лексикою і вживання її сьогодні не викликає особливих застережень, пропонує власні варіанти перекладу зі старослов'янської на сучасну українську мову тих слів та словосполучень, які, на його думку, варто було б замінити, оскільки вони не відповідають нормам сучасної мови. Зокрема, у книзі подано зауваження щодо наближення до чинних норм текстів найпоширеніших щоденних молитов «Царю небесний», «Отче наш», «Символ віри» та ін. Автор висловлює переконання, що старі звички і стереотипи відходять у минуле, й українська мова поступово входить в усі сфери нашого життя, що «увійде вона міцно в усій своїй неперевершеній красі і в релігійно-церковну сферу» (с. 213).

Питання кодифікації правописних норм в Україні не нове, воно було предметом обговорення віддавна. І в наш час воно ще не вирішене. Не стоїть осторонь цієї проблеми автор рецензованої книги. Свої погляди він висловив у статті «Багато галасу даремно (про зміни в правописі)», подавши власні пропозиції щодо його унормування. Вони стосуються, зокрема, використання літе-

ри *г*, написання букви *и* на початку деяких слів, уживання звука *ф*, уникнення збігів голосних всередині слів та на їх межі за рахунок протетичних чи епентетичних приголосних, правопис апострофа в запозичених словах, передавання на письмі іншомовних дифтонгів, написання слова *нів* окремо від інших слів, використання деяких відмінкових закінчень тощо. Микола Лесюк не просто пропонує те чи те написання слів та словоформ, а шляхом порівнянь, наведення розлогіх історичних довідок та коментарів обґрунтовує їх доцільність. Порівнюючи український правопис з особливостями орфографії інших широко використовуваних у сучасному світі мов, дослідник закликає не нарікати на свою мову і свій правопис, а докласти трохи більше зусиль, щоб вивчити їх.

Висловлене у книзі базується не на емоціях чи певних особистих уподобаннях або несприйняттях автора. Цитовані джерела засвідчують ґрунтовне опрацювання великої кількості різножанрової літератури. Серед авторів покликаних зустрічаємо імена таких велетів думки й чину минулого та сьогочасся, як Й.Лозинський, М.Драгоманов, О.Маковей, І.Франко, П.Житецький, М.Грушевський, В.Гнатюк, М.Хвильовий, І.Огієнко, С.Смаль-Стоцький, Є.Тимченко, В.Ганцов, О.Курило, Ю.Шевельов, О.Горбач, О.Гончар, В.Німчук, Д.Павличко та ін.

Хочемо звернути увагу ще й на таке. Сьогодні дуже часто можна почути іронічні висловлювання про ті численні епітети й порівняння, які використовувалися в різні часи на означення української мови. Однак Микола Лесюк не зважає на це; для нього рідна мова – справді «душа народу» (с. 7), «одна з найбільших цінностей людини, яка прирівнюється до батьківської хати, материнської ласки, рідної Вітчизни» (с. 7), «чарівна, милозвучна», «найбільше наше національне багатство», «найбільша наша національна святиня» (с. 18), «ніжна, м'яка, милозвучна» (с. 35), «мова, всмоктана із молоком матері, мова, якою мати наспівувала колискову, яку чула дитина від народження» (с. 270), «диво калинове» (с.286). Банальними вони можуть здаватися, якщо мовлені вустами лукавими й нещирими, а коли зроджені люблячим серцем – то це свідчення великої любові до мови, яку справедливо вважають найголовнішою ознакою кожної нації, найважливішим чинником національного самовизначення і самоутвердження народу, його культурно-національного становлення. Мова є найбільшою святинею народу, а до святині слід і ставитися відповідно. Адже від рівня розвитку мови, її державного престижу, становища у суспільстві залежить і престиж самої держави. Невипадково книга розпочинається цитатою Й.Лозинського: «... Поки дух в тілі нашім калатати буде, не дамо нікому безкарно ругати наш народний язик, – тоє найдорожше сокровище народа!» Варто б кожному українцеві взяти ці слова за своє життєве кредо! Взагалі, сторінки рецензованого видання рясніють численними висловлюваннями видатних представників різних народів світу про багатство, красу, чарівність та милозвучність нашої української мови, які дбайливо повизбирував автор і доречно ввів їх у канву своєї розповіді. Теоретичні положення, практичні поради та міркування Миколи Лесюка пересипані багатьма цитатами про неповторність і самобутність української мови, які в різні часи оприлюднили росіяни

Лев Толстой, Микола Чернишевський, Микола Берг, Юліан Семенов, француз П'єр Шевальє, німець Ф.Боденштедт, турецький поет Назим Хікмет та ін.

Можливо, деякі твердження автора видаються комусь надто різкими. Однак така його позиція стає зрозумілою тоді, коли приходиться усвідомлення того, якою ж насправді (а не за колишніми підручниками, не за статистичними псевдоданими) була історія України, її народу та її мови.

Микола Лесюк закликає кожного і сам намагається не тільки оберігати все, що робить нашу мову самобутньою, милозвучною, а й примножує її лексичне багатство, утворюючи нові слова. Наведемо кілька його оказіоналізмів, які зустрічаємо на сторінках рецензованої книги: *мововбивчий* процес (с. 8), *україножерна* політика (с. 9), *меншолітет* (с. 135), *з'яничарений* (с. 135), *рабсько-хохлуйсько-холуйська* запопадливість (с. 135), *україномовець* (с. 214), *нинішні-вчорашні* керівники (с. 286) та ін.

А далі хай говорить сам автор: «Мова – це душа народу, й народ, що втратив мову, втрачає і свою душу, перестає існувати. Доки живе національна мова, душа народу, доти живе народ, незважаючи на те, що ворог може знищити матеріальні цінності, захопити територію. Тому колонізатори, загарбники завжди намагаються вбити душу народу, зліквідувати, насильно асимілювати, заборонити національну мову, знищити культуру народу, його духовні цінності» (с. 7); «І все ж усупереч усім ворогам, усім заборонам та ігноруванням мова вижила, витримала випробування часом; вона стала на рівень найрозвиненіших мов світу, має багатий і гнучкий лексичний склад, струнку й досконалу граматичну структуру, милозвучну й музикальну фонетичну будову, багатий і різноманітний фразеологічний арсенал, розвинуту систему художньо-поетичних засобів. Українською мовою написані літературні шедеври світової слави, її знають і шанують у багатьох країнах світу, українознавчі центри є навіть у Японії та Китаї. Треба тільки, щоб захищали й шанували її іще там, де це найбільш необхідно, – в Україні...» (с. 34); «... ні петровські укази, ні валуєвські циркуляри, ні олександрівсько-емські акти, ні сталінські заборони, ні суловсько-брежнєвські постанови не змогли вбити душу українського народу – його милозвучну мову й солов'їну пісню. Хоч наша мова й була загнана «під селянську стріху», вона воскресала, як фенікс, відроджувалася, розквітала, чарувала й милувала слух. Хоч наш народ був поневолений фізично, та його могутній дух залишався нескореним, і саме народ дав мові силу й красу» (с. 277).

Закінчити огляд книги хочемо життєствердним висловлюванням, частина якого винесена як заголовок цієї рецензії. У ньому її автор Микола Лесюк – палкий уболівальник за долю рідної мови, активний охоронець її милозвучності й чистоти – запевняє: «Як не можна спинити стихії Дніпра-Славутича, як не спинити нестримного бажання нашого народу здобути й утримати вимріяну волю й незалежність, як не скорити волелюбний український дух, так не спинити гордого поступу нашої мови, яка, прорвавши всі перешкоди-загати на бурхливих поворотах історії, живе, процвітає і збагачується новими лексичними й фразеологічними перлинами, філігранно відточує свої образно-поетичні й мовностилістичні засоби та можливості» (с. 285).

Отож, усі, кому доведеться познайомитися з роздумами Миколи Лесюка про долю рідної мови (а книга адресована широкому колу читачів – учителям та учням, студентам і викладачам, усім, кому небайдужий сучасний стан української мови), не будьмо глухими до його порад, прислухаймось до його міркувань.

(Наукові записки Кіровоградського держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Винниченка: Серія Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : Вид-во КДПУ, 2009. – Вип. 86. – С. 356–360).

Мар'ян Скаб (Чернівці)

JĘZYK TEN WART JEST TEGO, ŻEBY SIĘ JEGO NAUCZYĆ...

Łesiuk M. Chce nauczyć się ukraińskiego / Mykoła Łesiuk. – Iwano-Frankiwnsk : Płaj, 2005. – 148 s.

Саме такими словами завершує передмову до своєї нової книги *Chce nauczyć się ukraińskiego* (Івано-Франківськ : Плай, 2005. – 148 с.) відомий український мовознавець, палкий просвітянин і громадський діяч – директор Інституту філології, завідувач кафедри слов'янських мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Микола Петрович Лесюк. Глибоко вболіваючи за долю рідної мови, активно й жертвовно працюючи на її утвердження та розквіт як науковець та викладач, автор книги, безперечно, усвідомлює нагальну необхідність створення іншомовних посібників для вивчення української мови. На жаль, досі створено всього кілька посібників такого типу; вони одразу після виходу в світ стають рідкістю і не в змозі задовольнити спрагу тих, хто хоче вивчити мову своїх предків, мову великої та глибокої тисячолітньої культури, мову народу, який, відродивши власну державу, простує шляхом свободи й демократії, дивуючи й захоплюючи світ своєю мужністю, витримкою та шляхетністю. Винятково важливим та необхідним на цій довгій та тернистій дорозі до здобуття всезагального визнання й поваги світової спільноти є, безперечно, й навчання української мови усіх, хто того бажає, створення для цього найсприятливіших умов.

Написання і видання таких посібників завжди вважали патріотичною справою найвищої ваги, особливої актуальності вона набула у час, коли після подій Помаранчевої революції багатократно зросло у світі зацікавлення Україною, її культурою та мовою. Одразу зазначимо, що проф. Лесюк М.П. створив справді цікавий, виважений та збалансований з погляду співвідношення теоретичного та практичного матеріалу навчальний посібник, який безперечно зацікавить польського читача, буде активно використаний у найрізноманітніших формах вивчення і популяризації української мови та культури в польськомовному середовищі.

Особливістю рецензованого підручника є зорієнтованість його на максимально широке коло адресатів – dla chcących nauczyć się języka ukraińskiego w Polsce, що і зумовило як специфіку викладу теоретичного (фонетичного, орфографічного, лексичного та граматичного) матеріалу, так і відбір тренувальних вправ, текстів для читання, формування доданих до них українсько-польських словничків. Відзначимо, що авторові вдалося майже послідовно витримати обрані методичні засади – тлумачити явища української мови безвідносно (чи, точніше, майже безвідносно) до відповідних явищ польської мови. Такий підхід, на нашу думку, забезпечить ефективну роботу з посібником не лише читачів з певною гуманітарною підготовкою (славістів, полоністів), але й усіх охочих пізнати українську мову. Важливим вважаємо і те, що підручник не має виразних та чітко окреслених вікових меж – ним залюбки зможуть скористатися як школярі та студенти, які мають свіжі, системні та систематизовані лінгвістичні знання й навички, так і особи старшого віку, які отримають з книги достатній мінімум інформації для ефективного засвоєння основ української мови.

Обраний підхід зумовив і відповідну структуру підручника. Перша частина містить виклад основних положень української графіки, фонології та орфоєпії: докладно описано алфавіт української мови, схарактеризовано систему українського вокалізму та консонантизму (причому найширше й найскрупкульозніше розтлумачено фрагменти, якими українська мова суттєво відрізняється від польської), вміщено доволі розлогу інформацію про специфіку українського словесного наголосу, що винятково важливо саме для польськомовного читача.

Не викликає жодних методичних застережень обраний М.П.Лесюком спосіб ознайомлення читача з найважливішим граматичним матеріалом – у ході роботи над цікавими та привабливими текстами і виконання низки цікавих та доволі різноманітних вправ. Відзначимо, зокрема, закономірні в такому посібнику завдання, спрямовані на вдосконалення граматичних навичок (відмінювання та дієвідмінювання українських слів, польсько-український переклад), дещо несподівані, проте цілком виправдані з погляду обраного підходу вправи на переклад українських речень польською мовою. Ефективне засвоєння незнайомої мови, на наше глибоке переконання, неможливе без позитивного емоційно-естетичного тла, яке в рецензованому підручнику забезпечують вдало підібрані (високохудожні та патріотичні) тексти для читання, жарти, усмішки й анекдоти, які не лише веселять читача, дають йому відпочити у процесі навчання, але виконують роль простого та безпомилкового індикатора розуміння / нерозуміння (засвоєння / незасвоєння) відповідного лексичного, граматичного та лінгво-краєзнавчого матеріалу.

Студентка III року Ягеллонського університету (Краків, Польща) Йоанна Ярошек, яка саме зараз вивчає україністику на філологічному факультеті Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича, ознайомившись з підручником, констатувала, що він є дуже корисним при підготовці до іспитів, викличе велику зацікавленість серед поляків, що починають вивчати українську мову, задовольнить усі їх сподівання.

Вітаючи вихід цього цікавого важливого та вкрай необхідного для популяризації української мови у світі навчального посібника, водночас висловлюємо

побажання, спрямовані на вдосконалення рецензованого підручника під час наступних його перевидань. Вважаємо, зокрема, за доцільне розширити систему тренувальних вправ, додавши до них ключі-розв'язання, уніфікувати систему табличного матеріалу (можливо, винести їх у додаток), продумати можливість цікавого й повчального ілюстрування майбутніх видань.

**(Науковий вісник Чернівецького університету.
Словянська філологія. – Чернівці :
Рута, 2006. – Вип. 276–277. – С. 510–511).**

Гафія Василевич (Івано-Франківськ)

ВИЗНАЧНА ДІАЛЕКТОЛОГІЧНА ПРАЦЯ

***Лесюк М.П* Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району) : монографія / Микола Петрович Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. – 328 с.**

У вересні 2008 року побачила світ нова діалектологічна праця, вихід якої, без перебільшення, можна вважати визначною подією в українській діалектологічній науці. Це книжка завідувача кафедри слов'янських мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Миколи Лесюка «*Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району)*». Як заявив під час презентації цієї книжки сам автор, він віддавна виношував ідею описати говірку свого рідного села, репрезентувати громадськості ті мовні скарби, які побутують серед односельчан, які всмоктав з молоком матері, які чув з дитинства від своїх батьків (яким, до речі, і присвятив цю працю), від інших людей, що оточували його з дитинства.

Описати мовний світ, мовну стихію села могла, звичайно, лише людина, яка вміє відчувати тонкощі місцевої говірки, вимови тих чи інших звуків, вловити нюанси, що відрізняють цю говірку від інших західноукраїнських говірок, від української літературної мови. Микола Лесюк якраз має таке мовне чуття, яке й дозволило йому здійснити задум – у деталях описати фонетико-фонологічну систему говірки, особливості її словозміни та граматичної будови, зібрати мовні скарби у вигляді різноманітних афоризмів, фразеологізмів, прислів'їв, приказок, жартів, курйозів, які записав, як уже відзначалося, від своєї матері і свого батька, від членів своєї великої родини, від мешканців села. Як стверджує автор, задум, концепція книжки, а потім і сама книжка отримали високу оцінку завідувача відділу діалектології, директора Інституту української мови Академії наук України професора Павла Юхимовича Гриценка, який навіть виявив бажання бути її рецензентом, та інших українських діалектологів. Про наукову цінність книги, її новизну говорили під час її презентації директор Інституту філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, завідувач кафед-

ри української літератури, доктор філологічних наук, професор Степан Хороб, завідувач кафедри української мови Прикарпатського національного університету доктор філологічних наук, професор Василь Грешук, доктор філологічних наук, професор цієї ж кафедри Марія Голянич, діалектолог, доцент кафедри української мови Михайло Бігусяк, відомий український літературний критик, голова Івано-Франківського обласного відділення Спілки письменників України, доцент Євген Баран, українська поетеса і літературознавець Ольга Слоньовська, учителька Ковалівської ЗОШ, одна з рецензентів книжки Катерина Джумачук, авторка цих рядків, а також студенти українського відділення Інна Луканюк, Надія Ткач тощо. Зустріч студентів-філологів та викладачів із автором книги пройшла в надзвичайно теплій і щирій атмосфері, свідчила про те, що нова книжка М. Лесюка викликала неабияку зацікавленість читачів.

У передмові до книжки автор правильно відзначає, що тепер змінилося ставлення до мови автохтонного населення, уже немає гоніння на місцеві говірки, як це було в радянські часи, коли кожна форма слова, що відрізнялася від літературної, викликала іронічні зауваження і кепкування вчителів, що приїжджали зі східних областей України. Корінні мешканці, особливо старше покоління, «зберегли рідну говірку, користуються нею в побуті і передають своїм дітям та онукам. Її не нехтують, не зневажають, нею не гордують, вона почувається в сільському соціумі, як і належить рідній мові, затребуваною і необхідною, важливим засобом спілкування і взаємовідносин людей» (10).

Ковалівка розташована на межі Покуття й Гуцульщини, тому її говірка увібрала в себе риси обох цих говорів – гуцульського та покутського. І хоча ковалівчани вважають себе гуцулами, у їхній говірці відсутні, як відзначає автор, такі яскраві фонетичні гуцульські риси, як: пом'якшена вимова передньоязикових [д], [т], [н] перед голосними переднього ряду [є] та [и], що походить із давньоукраїнського [і] (*д'ит'ина, д'ен', т'ета, т'ихон'ко, н'ен'а, н'е^uма*); послідовна м'якість шиплячих приголосних [ж'] [ч'] ш'] у будь-якій позиції в слові (*ч'об'ит, ч'о, плач', н'ич', н'ич', колач', прип'ч'ок, ш'є, Бож'а, бж'оли*); вимова [и] після твердих приголосних замість [і] на місці етимологічного [о]: *вин, пид, викно, пиш'оў*; вимова сполучення [je] на початку слова чи складу на місці літературного [ja]: *й'ема 'яма', й'єблуко 'яблуко', с'м'й'ет'иси 'сміятися', й'егн'є^u 'ягня', й'ек 'як', й'екій 'який'*; вимова колишнього зворотного займенника **se* (постфікса) як *си*. Що ж до інших рис гуцульського говору, то вони наявні і в ковалівській говірці.

М. Лесюк проводить детальну характеристику системи вокалізму говірки, описує різноманітні випадки вживання голосних фонем, їх звукову реалізацію, історично все це обґрунтовує. Так, якщо в літературній мові носова фонема [ɛ] має лише один рефлекс – [ʼа], то в аналізованій говірці їх є кілька: [и], [и^ε], [ε^u], а в ненаголошеній позиції навіть [і] (*з'и^εт', мн'є^uсо, пор'и^εдок, пор'ідкувати* тощо). Приголосних фонем тут налічується аж 35, і в книжці детально описані всі їх опозиції за твердістю-м'якістю та дзвінкістю-глухістю. Широко описані й проілюстровані такі зміни і явища в звуковому потоці, як асиміляція, дисиміляція, метатеза (особливо в дитячому мовленні), дієреза, синкопа, афєреза, апокопа, протеза та епентеза, наведені численні приклади гіперизмів, спунеризмів

(автор вводить термін «мовні виверти»), особливості в наголошуванні слів тощо. Належна увага приділена тут морфологічним особливостям говірки та синтаксичним відмінностям від літературних норм. У підрозділі про лексичні особливості автор із сумом констатує значне засилля російської лексики. Особливо рясно росіізми засіялися в молодіжному мовленні, часто зустрічаються і в мовленні людей, які були репресовані і тривалий час змушені були перебувати в російськомовному оточенні. Наводяться також численні приклади неунормованої в літературній мові лексики німецького та польського походження.

Надзвичайно цінним вважаємо в книзі представлений словник (Із ковалівського лексикону), який займає 38 сторінок і налічує майже 1400 слів. Тут добре продумана система лексикографічного опрацювання матеріалу, подані закінчення родового відмінка більшості іменників, транскрипція слів, які мають відмінну від літературної вимову, на всіх заголовних словах проставлені наголоси, до окремих лексем подані ілюстрації (контексти).

Цікавим є розділ «Ковалівський антропонімікон», у якому подані за списком виборців прізвища дорослих людей, виведена їх етимологія, пояснено значення хресних імен, описані прізвиська мешканців села, у більшості випадків подана їх мотивація. Звертає на себе увагу той факт, що в селі є прізвища (а, можливо, й імена), яких немає в сусідніх селах, оскільки в Ковалівці осіло чимало зайшлих людей різних національностей, які в свій час приїхали працювати на ковалівські вугільні шахти. І все ж, як видно із статистики, поданої автором, найбільше використовуються в селі традиційні хресні імена *Марія, Анна, Василь, Іван, Микола, Петро, Параска, Олена* тощо, хоча серед приїжджих є й *Алла, Альбіна, Ерна, Жанна, Флора, Вальдемар, Кім, Валерій* та інші.

Багато праці вкладено автором у розділ, в якому зібрані фразеологізми, прислів'я, приказки, жартівливі вислови, афоризми тощо. До кожного із фразеологізмів дається тлумачення, пояснення його семантики саме в трактуванні односельців-ковалівчан. Є тут фразеологізми та паремії, що своїм змістом відображають різноманітні якості людини, її характер, звички, позитивні і негативні зовнішні і внутрішні риси тощо, зокрема такі, як: людський розум, людський досвід, працьовитість, лінивість, ледарство, багатство, бідність, старість людини, мовчання, мовлення, смерть, біда, горе, пияцтво, розпуста, упертість, хитрість, рішучість-нерішучість, байдужість, непорядність, нахабство, жадібність, цікавість, геройство, фізичні вади та багато інших.

Велику зацікавленість викликає в читача розділ «Ковалівські придибашки», у якому зібрані і представлені ковалівською говіркою різноманітні пригоди, курйози, жарти, народжені життям анекдоти і т. ін., що мали місце в житті ковалівчан. Окремо в цьому розділі описані різноманітні дитячі курйозні пригоди чи вислови. Наведений розділ свідчить, наскільки безмежним і глибоким є народний гумор, народна фантазія. Особливого шарму цим сценкам надає місцева ковалівська говірка.

Як говорив у своєму виступі під час презентації книжки її автор М. Лесюк, його мрією було описати свою рідну говірку і водночас записати спогади людей, які були репресовані радянською владою. Мороз по шкірі пробігає, стає лячно і страшно, коли читаєш спогади про страшні муки, страждання і митарства лю-

дей, яких, як худобу, вивозили у вагонах-товарняках на далекий Сибір чи на Урал. Це спогади Марії Янушак, у якої по дорозі чи вже на Уралі померли мати, двомісячний братик та дві бабусі; не можна стримати сліз, читаючи спогади Параски Бабенко, яку дванадцятирічною дівчиною вивезли з родиною на Сибір і по дорозі, коли вона лежала непритомна, в гарячці, разом з іншими трупами викинули з вагона. Тільки випадково, коли вже поїзд поїхав, хтось побачив, що дитина ще дихає, і врятували її. А які нелюдські страждання пережили Настя Атаманюк (Лесюк), Докія Пашко (Марусяк) та її чоловік Михайло, що були засуджені на великі терміни за участь в Українській Повстанській Армії. У мовленні цих людей помітні значні вкраплення з російської мови, якою вони змушені були спілкуватися, перебуваючи в таборах чи на засланні. Наведені зразки живого мовлення, як бачимо, цінні не лише тим, що фіксують і відображають місцеву говірку, але й своїм змістом, бо увіковічують різні події із життя людей. З не меншим інтересом читач ознайомиться з дитячими спогадами Юрія Лесюка, Катерини Джумачук, з яких стає видно і зрозуміло, як у важкий післявоєнний час, у складних умовах проживала багатодітна українська сім'я, як у патріотичному і християнському дусі виховувалися діти, які цінності в родині ставилися понад усе.

Записані тексти дають можливість зрозуміти також, яких традицій дотримуються ковалівські родини. Дуже величним і очікуваним є свято Миколая, а також Різдво, Великдень та інші релігійні свята. Тут описана гарна традиція, коли Святий Миколай разом зі скромними подаруночками завжди писав дітям віршовані поздоровлення-побажання. Цієї традиції в родинях дотримуються й досі. Є серед записаних текстів деякі весільні пісні, колядки, щедрівки та коломийки, яких співають на весіллях чи на інших забавах. Серед них є і коломийки пікантного змісту, але це, за словами автора, лише дешиця з тих, що є в нього в архівах (а деякі з них власного авторства).

Важко переоцінити рецензовану книжку. Вона є цінною і для діалектологів, які досліджують українські говори, і для пересічного, незаангажованого читача; у ній кожен може знайти щось цікаве для себе, тому вона має неабиякий попит як серед студентів, викладачів університету, так і серед інших категорій читачів. Перечитуючи книжку, записані на диктофон тексти, і насмієшся, і наплачешся. Ковалівський гумор («придибашки») піднімає настрій, викликає почуття радості, а спогади про сталінські гулаги, про Сибір, про випадки, коли, наприклад, у тайзі відчиняли двері вагона і питали «Дохлиє єсть?», ловили за руки, за ноги, розмахували і викидали мертвого з вагона, – не можуть не викликати сліз.

Як годиться в рецензії, треба вказати і на деякі упущення в роботі. Так, поперше, місцями помічені деякі помилки технічного плану: у затранскрибованих текстах не всюди позначені наголоси, подекуди пропущені діакритичні знаки. По-друге, хоча в книзі подано достатньо багато різноманітних текстів живого мовлення мешканців села, з яких видно особливості вживання тих чи інших слів, усе ж бажано було ширше проілюструвати словник прикладами, подати контексти, ситуації, в яких уживається та чи інша лексема. Та це побажання вже на майбутнє.

Книжка «Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району)» не перша в Миколи Петровича Лесюка. Широкий розголос в області і в Україні мала його книжка «Доля моєї мови» (Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 288 с.), яка вже стала бібліографічною рідкістю. Сподіваємося, що й ця знайде свого вдячного читача (і, наскільки знаємо, їх є уже чимало). Однак хочеться побажати авторові нових мовознавчих книжок, які дуже потрібні для сучасного читача.

(Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – Івано-Франківськ, 2009. – С. 282–286).

Богдан Кучер,
заслужений журналіст України

...І МОВИ ОБПАЛЕНЕ КРИЛО...

(інтерв'ю з Миколою Лесюком)

(«Віче». – Чикаго, США. – 2006. – 7 квітня).

«Споконвіку було Слово, і з Богом було Слово і Слово було Бог». Словом Господнім постав увесь Всесвіт, планета Земля, а на ній – раси, племена, народи. І кожній нації Творець подарував не тільки територію – лани, ліси, річки й озера, але і її духовну основу – рідну мову, яка визначає її духовне буття, її гідність і культуру...

Микола Лесюк, директор Інституту філології Прикарпатського національного університету, професор, автор багатьох публікацій і, зокрема, книги «Доля моєї мови», все своє життя присвятив цій темі.

– У нинішньому українському суспільстві надзвичайно гостро стоїть питання функціонування української мови. Відомо, що на значній території України українську державну мову відверто ігнорують, усіляко принижують, зневажають. З Ваших багатьох публікацій та особливо із Вашої книги «Доля моєї мови» бачимо, що Ви не байдуже ставитеся до цих питань. Що спонукало Вас написати і видати цю книжку?

– Ви вже, пане Богдане, частково й відповіли на це питання. Саме те, що українську мову на кожному кроці принижують у своїй державі, використовуючи чужу (а власне, це і є приниження, коли віддають перевагу чужій мові), що її вважають якоюсь другосортною, другорядною, що її всіляко засмічують, і спонукало мене час від часу нагадувати читачам у своїх статтях, що наша рідна українська мова нічим не поступається перед іншими мовами, а навпаки, у багатьох рисах навіть перевершує їх. За час незалежності України у мене було опубліковано у різних часописах та наукових виданнях дійсно багато статей, присвячених темі життя нашої мови. Потім визріла думка зібрати ці статті (звичайно, лише окремі з них) та видати їх окремою книжкою.

– У передмові до своєї книжки Ви правильно зазначаєте, що як український народ віками виборював свою незалежність, так і українська мова, перебуваючи в оточенні споріднених мов, віками боролася за своє існування. Пане Миколо, які шляхи Ви б виокремили, які етапи боротьби, становлення? Хто був і залишається основним, так би мовити, «джерелом» нищення і зневаги нашої мови? І чому?

– Зла доля розпорядилася так, що Україна цілі століття не мала своєї державності, а отже, й не могла розвивати свою культуру та національну літературну мову. Східна Україна від 1654 року була необачно віддана Б.Хмельницьким Росії, яка з часом перетворила її у свою колонію. Починаючи від того часу, там періодично з'являються царські укази про обмеження чи прямі заборони української мови. На українську мову було накладено табу, яке тяжіло над нею упродовж трьох з половиною століть. Саме відтоді царські сатрапи-шовіністи почали душити нашу мову, нашу солов'їну пісню. Уже, здається, всім відомі погрози, вислови та укази Олексія Романова: українські книжки «сжигать», а їх «слагатели, також печатники или друкари чтобы смертью казнены были»; Петра I – «вновь книг никаких не печатати», крім церковних, але строго дивитися, «дабы никакой розни й особаго наречія в оных не было; «гідної» послідовниці Петра I і не меншої українофобки Анни Іоанівни: «науки вводитъ [в Україні. – М.Л.] на собственном российском языке..., а беспокойных и вражды творящих учителей и учеников унимать й смирять»; Валуєва: «никакого особенного малороссийского языка не было нет и быть не может»; Олександра II: «не допускать ввоза книг й брошюр на малороссийском наречии... печатание... произведений на том же наречии воспретить... Воспретить также различные сценические представления и чтения на малорусском наречии» та багато інших. А скільки українофобських, україножерних постанов було спущено «с цека» в сталінсько-кагановицько-сусловсько-брежнєвські часи недорозвинутого «соціалізма»! Галичина ж від 1340 до 1772 року перебувала під польським пануванням і теж була окутана мороком та безпросвітною темрявою. Українських шкіл не було, могутня українська культура, що дивувала Європу ще за часів Галицько-Волинського князівства, поступово згасала, українська мова, яка в литовській державі була мовою двору, науки, суду, права, дипломатії, тобто була офіційною мовою держави, у часи панування Польщі, хоч і не заборонялася офіційно, все ж була витіснена на задвірки, стала мовою «хлопів», була зневажена і, за словами одного з учених Галичини Йосифа Лозинського, з високого становища була вигнана під селянську стріху. Упродовж століть на території України не було держави, яка могла б захистити українську мову, протегувати її, навпаки, її постійно намагалися асимілювати, витіснити з мовленнєвого простору України. Отож одвічного гноблення українська мова зазнавала зі сторони Росії, її імперських амбіцій, шовіністично налаштованих російських ідеологів, від експансії російської мови, яка надзвичайно сильно відчувається й нині. Росія відчуває, що Україна вислизає з її ведмежих обіймів, стає самостійною, тримає курс на Європу, тому все робиться, щоб їй завадити в цьому, тому вкотре знову розігрується мовна карта, ставиться питання про надання російській мові

статусу офіційної, тобто другої державної. Російські ідеологи розуміють, що поки населення східної України розмовляє російською, ним легше маніпулювати, грати на його почуттях, що це, мовляв, два братні, кровно поєднані народи і їх роз'єднувати не можна. Насправді це два різні за ментальністю народи, але один із них зросійщений, зазомбований, затурканий, який не ідентифікує себе, не усвідомлює себе окремим народом, окремою нацією. Недарма ж дружина президента Росії Путіна заявила, що «Росія коньчаєтца там, где коньчаєтца русскій язык». Вони, ці ідеологи, хотіли б, щоб уся Україна розмовляла російською мовою, бо це дало б їм змогу стверджувати, що Україна належить до «єдиної і неделімої» «матушкі-Росії».

– Чи справді мова так багато важить у житті людини, чи справді вона є основою духовного життя? Що з приводу цього кажуть філософи, історики, психоаналітики, політики, філологи?

– Мова – це найголовніша субстанція, яка робить людину людиною, відрізняє її від інших живих істот. Якщо ж це якась спільна для певного кола людей мова, то вона служить ще й об'єднувальним чинником, за допомогою якого людина впізнає себе, ідентифікує, визначає, поєднує себе зі одномовними людьми чи відрізняє себе від іномовних особин. Тут можна б наводити багато цитат мудрих людей – учених, письменників, політиків тощо, які доводять, що дійсно мова є найголовнішою ознакою нації, найбільшою її святинею, що забезпечує єдність народу, забезпечує нормальне функціонування національного організму в усіх його аспектах, є цементуючим засобом при формуванні етносу як спільноти на всіх етапах його суспільного розвитку. Українська ж мова є тією консолідуючою силою, яка протягом століть згуртовувала український народ, давала йому наснагу і живильні імпульси у боротьбі за своє визволення від багатовікового національного і духовного поневолення. Мова дуже тісно пов'язана із суспільством. Загибель суспільства веде до загибелі мови, але й загибель мови може призвести до загибелі суспільства. «Мова – така ж жива істота, як і народ, що її витворив, і коли він кине свою мову, то вже буде смерть його душі, смерть всього того, чим він відрізняється від других людей», – писав Панас Мирний. Подібну думку висловив Іван Верхратський: «Стратить народ свій питоменний язык, перестає бути народом, перетворюється, нікчемніє, розпливається, як слина на воді, між іншими народами. То теж кожний народ, що почуває себе народом, дорожить рідною бесідою. Хто ображає річ народну, той ображає святощі народні». Історія знає немало прикладів, коли з асиміляцією мови зникав, вимирав як такий, асимілювався й сам народ. Мова – це душа народу, і народ, що втратив мову, втрачає й свою душу, перестає існувати. Ось цього й домагаються наші недруги, наші східні сусіди, які нав'язують нам свою мову.

– У нашій історії було багато перекручень, фальсифікацій, підтасовувань. Як вони впливали на розвиток мови?

– Уся біда в тому, що нашу історію ми писали не самі, а нам писали її наші поневолювачі. Як їм вигідно було, так вони й писали. Щоб позбавити Україну її справжньої історії, придумали теорію, за якою українській мові «дозволили» народитися аж у XIV ст., саме тоді, коли нібито розпалася так звана праруська

мовна єдність, а український народ сповивали разом зі «старшим» російським братом (чому не молодшим чи хоча б близнюком) одними пелюшками у спільній колісці, одночасно заколисуючи та присипляючи національну свідомість українців. «Ми попали в залежність від чужинецької наукової ідеології, – писав український мовознавець Степан Смаль-Стоцький, – та сліпо повторяли, що чужинці нас про те навчали. Як з Київської Русі зробили вони «общеруську» державу, так було їм ще потрібно і мову Київської Русі зробити «общеруською», з чого зродилася у них теорія «праруської» мови, «праруської» єдності, щоб виправдати «єдину неділімую» політичну єдність в найновіших часах, яку саме життя і чим раз глибше пізнання історичного розвитку українського народу заперечувало». Кожному, хто не дотримувався цієї генеральної методологічної лінії – лінії «спільної коліски», – хто намагався визволити Україну з цих братніх пелюшок і братньої коліски, показати самотність українського народу і його мови, назавжди чіплялося тавро «буржуазного націоналіста»; він відлучався від «справжньої» (офіційної) науки, піддавався анафемі, політичним гонінням і вслякому цькуванню.

Звичайно, що такі твердження і такі ідеологічні установки не могли сприяти об'єктивному розвитку науки про українську мову, її історію, заковували українську мову в російськомовні лабеті, як у прокрустове ложе, у якому наша мова і досі задихається. У наш час, до речі є теж немало саркастичних висловлювань великоросійських шовіністів, які називають нашу мову «наречієм великорусского языка». Наприклад, якийсь Михайл Смолін у книзі «Украинский сепаратизм в России» пише, що «Украинский язык есть искусственно изобретенный жаргон, пропитанный польским языком», який (язик) «является сознательной попыткой увести малорусское население от общерусского языка» і таке подібне.

– Пане Миколо, ви неодноразово стверджували, і ми це всі добре бачимо і відчуваємо, що сучасне українське мовлення простих людей надзвичайно засмічене російськими мовними елементами. Яке українське мовлення в різних регіонах України, чи можемо ми похвалитися, що в Галичині українське мовлення чистіше? Чим пояснити такий стан нашої мови і коли почалося це російськомовне засилля?

– У моїй книзі «Доля моєї мови» я подаю зразки мовлення сучасних громадян України, детально аналізую його. Крім того, там є вміщений і словник росізмів, які паразитують в українській мові. Це так звані варваризми, які позагарбницькому завойовують наш мовленнєвий простір, які непроханими гостями увійшли в лексикон і в мовну практику українських громадян. Можна сміливо стверджувати, що кожне третє слово у мовленні пересічного українця є чужим, російським або українським, але вимовленим на чужий лад. Різниця у мовленні, звичайно, є. Якщо взяти Харківщину, Луганщину, Донбас та інші південно-східні області України, то там навіть у селах багато людей розмовляють мовою, яку можна назвати скоріше російською, ніж українською. Що ж до Галичини, то тут українська мова збережена краще, мовлення чистіше, але російських варваризмів також є чимало. Пояснити такий стан можна насильницькою асиміляцією, обов'язковим привчанням до російської мови дітей ще з

дитячого садочка. На Сході України немає україномовних радіостанцій, телеканалів – уся інформація подається виключно російською мовою. Не забуваймо й те, що, починаючи від Катерини II, українські села вивозили в Сибіри, інші регіони Росії, а натомість цілими «дерьовнями» звозили в Україну російських селян. Можна виділити дві основні причини такого всеохоплюючого впливу однієї мови на іншу. Це цілеспрямована мовно-культурна політика, яка виявляється у протекціонізмі стосовно однієї – російської – і дискримінації іншої – української мови, тобто у мовному тискові на українську. Друга причина – це велика зовнішня подібність і тісна спорідненість лексичного складу та граматичної системи української і російської мов. Адже кожен українець легко розуміє російськомовну людину, як і росіянин розуміє українця, хоч часто можна почути, що я, мовляв, «не розумію». Є немало фактів, коли росіяни, проживши усе своє життя в Україні, так і не навчилися розмовляти по-українськи. І причина тут зовсім не в тім, що українську мову, мовляв, важко засвоїти, що людина не здатна її опанувати, не має мовних здібностей тощо. Коли ця людина потрапляє в англomовне чи в якесь інше чужомовне оточення, вона досить швиденько опановує цю мову. Прикладом може бути відомий український футболіст Андрій Шевченко, який не володіє українською, але досить пристойно, як він сам заявив, розмовляє італійською, яку засвоїв за короткий час проживання в Італії. Можемо бути певні, що й тисячі інших російськомовних українців та росіян, які ніяк не могли опанувати в Україні українську, в Америці та в Канаді не розмовляють російською і не вимагають, щоб з ними розмовляли російською інші, як це вони вимагають тут, в Україні. Об'єктивні обставини, оточення заставляють людину пристосовуватися до життя, заставляють учити й мову народу, серед якого вона проживає. В Україні ж ніхто до цього не примушує, в ній панує двомовність, а в східних та південних областях України – фактично російська одномовність.

У Галичині теж зросійщення галицького населення почалося давно, ще в половині XIX ст. Тут москвофілами, які всіляко пропагували російську мову, було створене так зване «язичіє» (мішанина українських, старослов'янських та російських слів), яким друкувалися книжки, шкільні підручники тощо. Звичайно, що воно не могло не відклатися в мовленнєвій практиці галичан. Такі вчені, письменники, як Я. Головацький, Б. Дідицький, І. Гушалеви́ч та інші у прагненні вибратися з-під польськомовного впливу, потрапили під вплив російськомовний. Як кажуть, з вогню та в полум'я. Але польська мова не зробила стільки шкоди українській, як зробила у силу своєї більшої схожості до української та агресивнішого нав'язування українцям російська мова.

– З усього видно, що Україна не має світлої перспективи в плані утвердженні своєї мови, своєї культури, що українство в Україні справді в небезпеці. Чи ж це не парадоксально, що титульна нація не може домогтися нормального функціонування своєї мови в своїй державі?

– Це дійсно парадокс. Я був у далекому 1989 році, в лютому, на установчій конференції Товариства української мови імені Тараса Шевченка в Києві. Пам'ятаю, як було до болю соромно, що у своїй державі ми мусимо створювати товариство, яке мало боротися за існування своєї мови в своїй державі. Але такі

реалії життя, в такі умови поставлена Україна. Чи можна собі уявити, що французи, поляки, італійці, німці чи інші народи, що поважають себе, послугуються чужою мовою в своїй державі? Щоб у парламенті, в уряді, в школі, на радіо, телебаченні говорили чужою мовою? Та це смішно, ніхто б такої абсурдної ситуації уявити не міг. А у нас це нормальне явище. Закон про мови в Україні, який був прийнятий ще в 1989 році, не діє, інших нормальних законів немає, весь український керівний істеблішмент – російськомовний та ще й намагається узаконити чужу мову. Лише 30 % книжок видається українською мовою, 90 % видань – російськомовні, українських фільмів немає, мультфільмів для дітей – також, з усіх FM-радіостанцій ллється російська, часто блатна попса. То чи не загроза це українству в Україні? Яким буде наше майбутнє покоління, якщо воно виховується на таких «цінностях»?

– Я хотів би знову повернутися до культури нашої мови, до тих чужих впливів, які спотворюють українську мову. Мабуть, питання культури української мови як системи взагалі і мовлення зокрема є надзвичайно важливим. Адже боротьба за чистоту мови – це є одночасно її утвердження.

– Так, маєте рацію. Бо якщо ми через кожне друге слово уживатимемо російське, то це дасть право нашим недругам – Добкіним, Бобкіним, Жериновичам, усяким конотопським відьмам тощо, зловтішатися, насміхатися з нашої мови, заявляти, що наша мова не має достатньо своїх власних ресурсів, що вона лексично бідна, оскільки використовує чужі слова. А це ж зовсім не так! Наша мова і милозвучна, і надзвичайно багата на лексичні та фразеологічні засоби. Одинадцятитомний Словник української мови нараховує понад 134 тисячі слів, однотомний Великий тлумачний словник сучасної української мови, виданий у 2001 році, має 170 тисяч слів, тоді як 17-томний Словарь русского языка має лише 120 тисяч. Іван Франко тільки в своїх поетичних творах, не враховуючи прозових, використав 34 тисячі слів, а словник мови Пушкіна має лише 25 тисяч. Зрештою, не в кількості справа. Українська мова має всі необхідні засоби для вираження найтонших почуттів і найскладніших наукових понять, вона, як уже зазначалося, нічим не гірша від будь якої іншої розвиненої мови світу. Але нашим громадянам, студентам, учням треба вивчати мову, уміти правильно користуватися нею, грамотно писати і – головне – не ігнорувати свою мову, не переходити при першій-ліпшій нагоді на російську, принижуючи свою. Грамотна людина, яка дбає про своє мовлення, не так швидко піддається чужомовним впливам, як людина менш освічена.

Російськомовний вплив охоплює всі рівні нашої мови – і фонетичний, і лексичний, і граматичний. Найбільше потерпає від нього усне українське мовлення, а отже, вимова слів.

– У мене якраз виникло у зв'язку з цим питання: які ж основні порушення орфоепічних норм української мови трапляються в українських мовців? Як на цьому тлі виглядає мовлення наших радіо і тележурналістів? Адже, як відомо, мова радіо, телебачення, театру повинна служити еталоном правильної української орфоепії. Раніше на радіо, телебаченні були диктори, які володіли всіма орфоепічними тонкощами. Тепер ведучі часто не знають елементарних норм риторики, основних правил

української вимови. Для мене своєрідним еталоном на телебаченні був диктор Олександр Сафонов, а на радіо тепер Петро Бойко.

– Так. Це дуже важливе і болюче питання. На жаль, список дикторів, які володіють бездоганною українською літературною мовою не надто широкий – значно ширший список тих, хто її калічить. А пояснюється це тим, що більшість із них у побуті, в сім'ї послуговується російською мовою, тобто насправді вони є російськомовними, а українською розмовляють лише перед мікрофоном, перед телекамерою чи на сцені. У людини ж, яка думає однією мовою, а говорить іншою, думка часто випереджує мовлення і тому підсвідомо, спонтанно проривається час від часу слово чи вираз першої мови, тобто мови мислення. Особливо ця міжмовна інтерференція відчутна на фонетичному рівні, коли людина вимовляє українські звуки так, як їх вимовляють, наприклад, у російській. Прикладів такої інтерференції, російськомовного впливу є чимало і чим раз їх число збільшується, оскільки збільшується число приватних телестудій, телеканалів, FM-радіостанцій, приватних друкованих видань, які в усному та письмовому вигляді тиражують і утверджують ті чи інші помилки. Дійсно, колись проводилися мовні семінари для журналістів, дикторів, існували служби, які проводили атестацію журналістів щодо знання мови, уміння правильно користуватися нею. Люди, які були покликані працювати зі словом, володіли ним бездоганно. Тепер, як виглядає, беруться до уваги в основному фізичні дані, зовнішність ведучої, а не уміння правильно вимовляти українські звуки. Але тут я хотів би зазначити, що в список ведучих українського радіо, яких можна ставити в приклад щодо правильності вимови, треба внести й Заслуженого журналіста України Богдана Кучера, працівника Івано-Франківського обласного радіо. У Вас, пане Богдане, дійсно треба вчитися іншим культури мовлення і взагалі високопрофесійного використання української мови.

Що ж до орфографічних помилок, то найпоширенішими в деяких особливо телеведучих є м'яка вимова звука /ч'/ (*чяй, чяс, чьоботи, чьоловік, шчьо, чьому*), оглушення /г/ (*холова, хірко, вимахати*), оглушення в кінці складу та в кінці слова приголосного /в/ (*казаф, говориф, чоловікіф, зафтра*) і деякі інші.

– До речі, власники телеканалів в основному не українці, і в зв'язку з цим і телебачення в Україні неукраїнське. Практично, всі програми транслюються мовою сусідньої держави. Зневажаються національні почуття мільйонів українців. Як зупинити цю вакханалію, що практично веде до катастрофи?

– Так гірко про це говорити і гірко це слухати, усвідомлювати. Ще рік тому, чи трошечки більше, я мав глибоку впевненість у тому, що коли ми оберемо нашого українського президента, то всі ці проблеми автоматично відпадуть, будуть вирішені. Усі ми знаємо, що Віктор Ющенко справжній українець, патріот, високодуховна і релігійна людина, для якої Україна понад усе. Але, видно, замало було одного року, щоб здійснити якісь радикальні кроки, заходи в цьому плані. Його обсіли інші проблеми, з усіх боків скубують, кусають, гарчать, критикують, зловтішаються, багато соратників покинули його. Тому, фактично в справі утвердження мови, культури, українства не зроблено поки що нічого. Але будемо вірити, що все-таки колись буде і на нашій вулиці свято.

Я сподівався, що Тарас Стецьків, який був призначений керівником УТ-1, зробить погоду на першому національному каналі, а він не запровадив жодної суттєвої зміни і підняв руки вгору. Хіба це нормально, що ранкові передачі о 6-ій год. ранку відкриває піп московської церкви і провадить для українців молитву російською мовою. А Стецьків навіть цього не відмінив. А те, що зневажаються почуття мільйонів українців – це, видно, дурниці. Колись Кучма на моє питання, яких заходів він має на увазі вжити для утвердження української мови відповів, що ніяких радикальних кроків вживати не буде, бо цим можна образити почуття російськомовних громадян. А на україномовних можна, вибачайте (як би сказав Кучма), – наплювати!

– Тепер, ідучи до виборів до Верховної та місцевих рад, бачимо, який гвалт піднімають, яку істерію нагнітають «вожді» деяких українофобських партій. Ми бачимо, як нагло ведуть себе деякі російські політики, як поступає з нашою державою Росія в газовій та м'ясо-молочній проблемі. І в цьому їх підтримують свої ж доморощені яничари.

– Так, іде тотальний наступ на всіх фронтах – і економічному, і політичному, і культурному. Підняли бучу навколо мовного питання. А мета одна – збурити народ, викликати в нього незадоволення демократичною владою, роз'єднати українців, захопити Україну частинами, затягнути її в нову імперію. Це, як кажуть самі росіяни, – і коню ясно. І було б не так страшно якби їм не підспівували, не сприяли наші хохли-малороси – кравчуки, шуфричі, медведчуки, шурми, симоненки та іже з ними. Як може перший український Президент Кравчук називати себе президентом, якщо він виступає за офіційний статус чужої мови?! Та це ганьба на цілий світ! Таке ще можна побачити хіба що в зрусифікованій Білорусі, де господарює чужа мова.

– Пане Миколо, Ви напевне ж були під час Помаранчевої революції на Майдані. Чи сподівалися Ви, що майже через півтора року ми знову переживатимемо таку тривогу за нашу мову? Адже тепер треба волати про державне утвердження української мови, а не російської, яка й так захопила чи не половину мовленнєвого простору України. До яких наслідків могло б привести надання російській мові статусу офіційної?

– Я вже говорив про нашого Президента, про те, що в нього, на жаль ще не дійшли руки до питання про мову. Він бачить, звичайно, серйозність цього питання, він не вважає його другорядним, але зараз просто не можна загострювати цього питання, бо воно призвело б до збурення суспільства. Це розуміють і ті, хто кричить за російську мову. Я думаю, що це не тільки розірвало б Україну на дві частини, це могло б викликати серйозне протистояння, до заходів серйозної, може навіть з елементами фізичного насильства громадянської непокори. Нехай Бог боронить нас від цього. Ті, хто побував на Майдані так просто свою рідну мову і свою Батьківщину не віддадуть. Звичайно, що на Майдані думалося інакше. Ми тоді думали, що ми остаточно перемогли. Але наші опоненти мають досить диявольського лукавства і підступності, щоб не дати Україні встати з колін.

– І все-таки, як розрубати Гордіїв вузол, аби наблизити російськомовний Схід до Заходу і навпаки? Зважмо, що не одне покоління україн-

ців виростало в російськомовному світі. Батьки, діти, внуки, правнуки... Та чи примусовою спонукують ми дійдемо позитиву?

– Я сказав би так, що нам тут треба обрати революційно-еволюційний шлях. Колись Дмитро Павличко сказав, що скільки ниточка намотувалася, стільки її і розмотувати треба. Але ж ми не можемо чекати ще 350 років, поки розмотається клубок. Тому треба одну половину його розрубати, розрубати таки цей Гордіїв вузол, а друга половина розмотається швидше. Що я тут маю на увазі? Не заставляти людей розмовляти українською, не примушувати, а створити їм такі умови, щоб вони були зацікавлені самі оволодіти українською. Колись президент Чехії Тома Масарик зумів не тільки проголосити чеську мову державною, але через низку законів впровадити її в суспільне життя. Усі державні службовці, офіцери тощо мусили скласти нелегкий іспит із чеської мови, і при цьому владна еліта не зважала на звинувачення чи нарікання німецької меншини, яка нещодавно перед цим була при владі. Відомо, що принцип мовно-культурної рівноправності в постколоніальний період демагогічно використовується, як це ми спостерігаємо тепер і в Україні, в інтересах колишньої імперської культури, і саме представники імперського народу найбільше з приводу цього галасують. Так ось не зважати на лемент керівної верхівки. Хочеш одержувати державні гроші, служи належно державі. Не володієш мовою – будь здоров, іди на таку роботу, де не конче знати державну мову. Хочеш бути чиновником, службовцем, офіцером тощо, вивчи державну мову. Коли всі державні установи, Верховна Рада, суди, вищі навчальні заклади, радіо, телебачення перейдуть на державну мову спілкування, тоді заговорить українською вся Україна. Українці дуже здібні до вивчення чужих мов, то зможуть вивчити й свою рідну. Отже, це революційна частина програми. А еволюційна – це поступове оволодіння українською мовою усіма громадянами. Ви подивіться, який диявольський задум у політичній рекламі Н.Вітренко. Показують учнівський клас. Одна дівчинка тягне руку і каже: «Можна мені вийти?» Зрозуміло, що проситься в туалет. Учителько зі злістю: «Говори державною мовою!» Це так Вітренко перекручує, утрирує ситуацію, щоб тільки викликати ненависть до державної мови. Тома Масарик, навпаки, прищеплював любов до своєї рідної мови, і в Чехії тоді стало модно говорити по-чеськи. Треба, щоб стало модно говорити по-українськи в Україні, а цього можна досягти спільними зусиллями державної влади, школи, вищої школи, красного письменства, «Просвіти», громадськості, духовенства тощо.

– **Ви згадали про духовенство. Церква дійсно повинна б активніше включитися в суспільне життя, в справу пропаганди української мови, збереження її чистоти. Але ж не в усіх наших церквах звучить українська мова, є ще священики, які відправляють богослужіння церковнослов'янською мовою. Логічним було б гасло «Українській церкві – українську мову».**

– Так, я вже згадував, що на УТ-1 звучить ранкова молитва російською мовою. Хтось може сказати, що це, мовляв, церковнослов'янська. Так, але російського зразка! Українське читання старослов'янських текстів цілком інше, ніж російське, там зовсім інша фонетика. У наших церквах, тобто в Галичині

майже всі церкви перейшли на українську мову. Хоч подекуди зустрічаються священники, які демонстративно не хочуть покидати церковнослов'янської мови. Тут я міг би навести вислів апостола Павла, який обґрунтовував необхідність, доцільність відправи Богослужінь рідною мовою. Треба, щоб людина розуміла розмову з Богом, щоб молилася свідомо, а не механічно. І все ж у текстах наших молитов, церковних відправ є ще немало старослов'янізмів. Які можна б перекласти українською мовою, але це проблема трохи глибша. Тут потрібна воля ієрархів усіх українських церков, потрібно створити спільну мовознавчу комісію і тоді приступити до впорядкування релігійних текстів.

– А тепер від мови високого, духовного стилю, до мови, вибачайте, плебсу, нашпигованого «русіш-культуріш», до мови російських бандитських фільмів, низькопробних, з дозволу сказати, літературних (у тому числі й українських) творів, які культивують брудну лексику, матюки, лайливі слова тощо, до мови парканних та настінних написів. Звідки корені цього дикунства?

– Це дійсно гнійний нарів на тілі української культури, це інфекція, зараза, занесена «вітром зі Сходу», нашими «визволителями», у яких нічого не було і немає святого. Це настільки глибока проблема, що я не бачу навіть її вирішення. Тут треба оголосити всезагальний бій брутальності, треба, щоб за це бралися батьки, школа, церква, громадськість, радіо, телебачення, преса, міліція, щоб ніхто не був байдужий до цієї проблеми. Ці вульгаризми, звичайно, є в кожній слов'янській мові, але, на моє тверде переконання, вони занесені туди з російської. Дехто з дослідників навіть виправдує їх уживання, але інтелігентну людину це шокує, викликає в неї відразу, тому цій вульгарщині треба оголосити нещадну війну.

– Пане Миколо, на закінчення нашої розмови, що б Ви побажали читачам газети «Віче», що у Чикаго, українцям, що проживають у США? Часто бачу, як людина, вивчивши за кілька років чужу мову, забуває свою рідну, мову матері і батька, мову, яку дарував нам Господь.

– Перш за все я радий, що в українців США та Канади немає таких проблем, як у нас, що їм ніхто нічого не нав'язує, ні до чого не примушує. Ми ж переживаємо залишки тоталітаризму, переживаємо утиски великоросійського шовінізму. Але там є інша проблема. Якщо людина ізольована від співвітчизників, не має з ким спілкуватися, вона дійсно під впливом чужої мови поступово забуває свою. Але це залежить від віку і багатьох інших чинників. Гірша справа з дітьми, які там народжуються. Вони не завжди мають де навчитися правильної української мови. Тож я побажав би усім нашим родакам, співвітчизникам, українцям пам'ятати, хто вони, якого роду, яких батьків діти. Україна має добрий авторитет у світі, чим раз завойовує ширший, тому можна не соромитися ні України, ні української солов'їної мови. Наша високо поетична мова дійсно подарована нам від Бога, тож бережімо і шануймо її, передаваймо із покоління в покоління, щоб вона не вмерла на тому далекому заокеанському континенті. Нехай Вам Бог помагає в цьому!

Інформаційно-бібліографічне видання

Серія

«Вчені Прикарпатського національного університету»

Відповідальний редактор серії
БІГУСЯК Михайло Васильович

**МИКОЛА ПЕТРОВИЧ ЛЕСЮК:
бібліографічний покажчик
(до 70-річчя від дня народження)**

Головний редактор	<i>В.М. Головчак</i>
Відповідальний за випуск	<i>М.В. Бігусяк</i>
Комп'ютерний набір	<i>І.М. Арабчук, О.Б. Гуцуляк</i>
Комп'ютерна верстка	<i>В.Д. Яремко</i>
Обкладинка	<i>Д.Г. Радіонов</i>

Підп. до друку 09.02.2010 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Друк на ризографі. Тираж 100 пр. Зам. 11.

Видавець

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

76025 м. Івано-Франківськ

вул. С. Бандери, 1, тел.: 71-56-22

E-mail: vdvcit@pu.if.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2718 від 12.12. 2006.